

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor: 16. Historie

Kriminalistická praxe u vražd za první republiky: analýza spisů Krajského soudu v Olomouci

Karel Vaněk

Olomouc 2025

STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

KRIMINALISTICKÁ PRAXE U VRAŽD
ZA PRVNÍ REPUBLIKY: ANALÝZA
SPISŮ KRAJSKÉHO SOUDU V
OLOMOUCI

CRIMINAL INVESTIGATION PRACTICE IN
CASES OF MURDER DURING THE FIRST
CZECHOSLOVAK REPUBLIC: ANALYSIS OF
FILES OF THE REGIONAL COURT IN OLOMOUC

AUTOR	Karel Vaněk
ŠKOLA	Gymnázium, Olomouc - Hejčín
KRAJ	Olomoucký
ŠKOLITEL	Mgr. Dušan Michalík
OBOR	16. Historie

Olomouc 2025

Prohlášení

Prohlašuji, že svou práci na téma *Kriminalistická praxe u vražd za první republiky: analýza spisů Krajského soudu v Olomouci* jsem vypracoval/a samostatně pod vedením Mgr. Dušana Michalíka a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou všechny citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

Dále prohlašuji, že tištěná i elektronická verze práce SOČ jsou shodné a nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Olomouci dne: _____

Karel Vaněk

Poděkování

S hlubokou úctou a vděčností si dovoluji na tomto místě, stylizovaně do období první republiky, vyjádřiti své nejupřímnější poděkování panu magistru Dušanovi Michalíkovi, ctěnému vedoucímu mé práce, za jeho vzácný čas, jenž věnoval naší spolupráci. Jeho vedení a cenné rady byly mi neocenitelnou oporou na cestě k dokončení tohoto díla.

Rovněž nemohu opomenouti s uznáním zmíniti ochotných a vlídných zaměstnanců olomoucké pobočky Zemského archivu v Opavě, jejichž vstřícný přístup a pomoc mi byly při studiu pramenů velice ku pomoci.

Konečně patří mé srdečné díky panu doktoru práv Michalu Dlouhému, Ph.D., ježto se mnou práci konzultoval a podal mi podnětné poznámky, které významně přispěly ke zkvalitnění této práce.

Anotace

Tato práce se zabývá kriminalistickou praxí v období první Československé republiky (1918–1938) na území Krajského soudu v Olomouci. Prostřednictvím detailní analýzy soudních spisů práce zkoumá, jak se dobové teoretické poznatky o kriminalistických metodách promítaly do reálného vyšetřování vražd. Práce odhaluje, že i přes zavádění moderních technik, jako je daktyloskopie a trasologie, zůstávaly tradiční metody dominantní. Tato studie přispívá k hlubšímu pochopení vývoje kriminalistiky v meziválečném Československu.

Klíčová slova

kriminalistika, vražda, vyšetřování, první republika

Annotation

This thesis explores criminal investigation practices in the First Czechoslovak Republic (1918–1938), focusing on the jurisdiction of the Olomouc Regional Court. Through a detailed analysis of court records, the study examines the extent to which theoretical knowledge of contemporary forensic methods was applied in real-world murder investigations. The work reveals that despite the introduction of modern techniques such as fingerprinting and trace evidence analysis, traditional criminalistics methods remained dominant. This study contributes to a deeper understanding of the development of criminalistics in interwar Czechoslovakia.

Keywords

criminalistics, murder, investigation, First Czechoslovak Republic

Obsah

Úvod	9
Statistické metody	13
1 Právní a společenský kontext první republiky	16
1.1 Právní řád	16
1.2 Soudnictví	17
1.2.1 Okresní soudy	18
1.2.2 Krajské soudy	18
1.2.3 Porotní soudy	19
1.2.4 Vrchní soudy	20
1.2.5 Nejvyšší soud	21
1.3 Četnický a policejní sbor	21
1.3.1 Četnické stanice	22
1.3.2 Ústřední četnické pátrací oddělení	23
1.3.3 Četnické pátrací stanice	24
1.3.4 Policie	25
1.4 Trestní řízení u zločinu vraždy	25
1.4.1 Zákonný rámec zločinu vraždy	26
1.4.2 Proces šetření a souzení zločinu vraždy	28
1.5 Statistika vražd	29
1.5.1 Limitace dostupných dat	29
1.5.2 Vraždy mezi lety 1919 a 1931	30
1.5.3 Specifika obvodu Krajského soudu v Olomouci	31

1.6	Vnímání Romů	32
2	Kriminalistika za první republiky	34
2.1	Vyšetřování vražd za první republiky	35
2.2	Kriminalisticko-technické metody	38
2.2.1	Kynologie	38
2.2.2	Trasologie	39
2.2.3	Fotografie	39
2.2.4	Balistika	41
2.2.5	Daktyloskopie	41
2.2.6	Písmoznalectví	43
2.2.7	Zkoumání vlasů	44
2.2.8	Zkoumání krve	44
2.3	Kriminalistické postupy	44
2.3.1	Konfrontace	44
2.3.2	Rekognice	45
2.3.3	Výslech	46
3	Analýza kriminalistické praxe	47
3.1	Sběr a zpracování dat	47
3.1.1	Metodika získávání údajů	50
3.2	Statistické zpracování údajů o vraždách	51
3.2.1	Rozložení vražd napříč sledovaným obdobím	52
3.2.2	Osoba pachatele	54
3.2.3	Osoba oběti	56
3.2.4	Vztah oběti a pachatele	58
3.2.5	Čin vraždy	60
3.2.6	Dokazování	62
3.2.7	Podmínky pro daktyloskopické zkoumání	63
3.3	Využití kriminalisticko-technických metod v praxi	63
3.3.1	Kynologie	63
3.3.2	Trasologie	64

3.3.3	Fotografie	65
3.3.4	Balistika	69
3.3.5	Daktyloskopie	71
3.3.6	Písmoznalectví	73
3.3.7	Zkoumání vlasů	75
3.3.8	Zkoumání krevních stop	77
3.4	Využití kriminalistických postupů v praxi	79
3.4.1	Konfrontace	79
3.4.2	Rekognice	80
3.4.3	Rekonstrukce	82
3.4.4	Výslech	85
3.5	Diskuze	85
3.5.1	Statistická analýza	85
3.5.2	Četnost využití kriminalistických metod	86
3.5.3	Vývoj kriminalistických metod v průběhu sledovaného období	87
3.5.4	Teorie kriminalistiky a kriminalistická praxe	88
3.5.5	Role moderních dobových kriminalistických metod při objasňování vražd	89
3.5.6	Limity výzkumu	89
3.5.7	Doporučení pro další výzkum	90
	Závěr	92
	Bibliografie	94
	Seznam obrázků	98
	Seznam tabulek	99

Úvod

Tato středoškolská odborná činnost s názvem *Kriminalistická praxe u vražd za první republiky: analýza spisů Krajského soudu v Olomouci* čtenáři přiblíží to, jak byly kriminalistické metody využívány pro objasňování zločinu vraždy v obvodě olomouckého krajského soudu mezi lety 1918 a 1938. Kromě toho zachycuje i vybrané statistické trendy, které se napříč daty vyskytují.

Jako pro mnohé i pro mě jakákoliv zmínka o období první republiky okamžitě spustí vzpomínky na seriál Četnické humoresky. Právě ten ve mně vzbudil zájem o fungování bezpečnostních složek v tomto historickém období a zajistil, že jsem se rozhodl ponořit se do reálných případů, které četnické pátrací stanice řešily. Fascinující je pro mě zvláště schopnost tehdejších kriminalistů objasňovat zločiny i se značně omezenými technologickými možnostmi.

Zločin vraždy jsem se rozhodl sledovat proto, že je obecně považován za vůbec nejzávažnější trestný čin, kterého se může běžný občan dopustit. Právě proto lze předpokládat, že kriminalisté při šetření těchto zločinů sahalí po veškerých dostupných metodách a že tedy právě spisy vražd budou pro vybrané téma nejhodnotnější.

Jako nejlepší historický pramen pro tento výzkum jsem vyhodnotil soudní spisy Krajského soudu v Olomouci. Výběr sledované oblasti nemá hlubší odůvodnění. V době psaní této práce studuji na gymnáziu v Olomouci a olomoucká pobočka Zemského archivu v Opavě byla zkrátka nejdostupnějším místem pro studium pramenů. Zároveň jsou vraždy v obvodě olomouckého krajského soudu narozdíl od vražd v Brně či Praze literaturou jen málo popsané.

Práce nejdříve zasazuje vlastní výzkum do historického kontextu. Pozornost je věnována období první republiky z hlediska soudnictví a vyšetřování trestních činů. Hodnotným zdrojem těchto údajů jsou dobové zákony. Pro omezení celkového rozsahu práce se syntéza historických údajů dotýká pouze skutečností relevantních při vyšetřování zločinu vraždy. Práce se také zabývá údaji z prvorepublikových trestních statistik, aby mohl být olomoucký soudní obvod se zbytkem republiky porovnáván.

Teoreticky jsou také popsány kriminalistické metody v takové úrovni poznání, v jaké se ve sledovaném období nacházely a jak je popisovala dobová literatura.¹ Nezabývám se hlubší analýzou historie jednotlivých metod, neboť tato je již dobře popsána současnou literaturou, především knihami *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem* a *Století četnické kriminalistiky*.^{2,3} Nevyhýbám se ale zdůraznění omezení tehdejšího využití jednotlivých metod v porovnání se současným stavem.

Hlavním cílem práce je popsat kriminalistiku za první republiky tak, jak byla využívána v praxi. Záměrem je propojit teoretické poznatky čerpané z dobové literatury a reálné případy, při nichž byly takto popsané metody aplikovány. Práce tak čtenáři přinese unikátní obraz o kriminalistické praxi při vyšetřování zločinu vraždy a také nový pohled na Olomoucko v období první republiky.

V rámci dodání podstatného kontextu o parametrech vražd, se kterými se tehdejší kriminalisté potýkali, bude zpracována statistika s vybranými proměnnými jednotlivých případů. Zachyceny budou demografické údaje o pachateli i oběti i parametry činu samotného. Četnost činů a pohlaví pachatele je možné porovnat s celorepublikovými statistikami.

Zabývat se také budu několika výzkumnými otázkami. Zajímat mě bude,

¹Především příručka pro četnictvo: Josef POVONDRA a Oldřich PINKAS. *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*. Kroměříž: Nakladatelství J. Gusek, 1922.

²Jiří STRAUS a kolektiv. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*. Praha: Police History, 2003. ISBN: 80-86477-18-5.

³Michal DLOUHÝ. *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*. 2. vydání. Cheb: Svět křídel, 2022. ISBN: 978-80-7573-103-6.

jak často byly jednotlivé metody v rámci vyšetřování využívány, jak se jednotlivé metody v rámci sledovaného období vyvíjely a jakou roli při objasňování tehdejší moderní kriminalistické metody hrály. Odpovědi na tyto otázky přinesou hlubší vhled do zkoumané problematiky.

Jako hlavní výzkumná metoda bude v této práci figurovat indukce – na základě údajů získaných v jednotlivých spisech bude hlouběji analyzováno využití kriminalistických metod obecně. Celý výzkum lze pak považovat spíše za synchronní, zachycuje totiž oblast daného území v daném časovém okně. Významně ve své práci využívám také komparativní metodu. Porovnávány jsou především instance využití kriminalistických metod. Rozdíly mezi jednotlivými případy dále přiblíží přínos metod ve sledovaném období.

Archivní fond KS Olomouc I. je inventarizován. Kvalitativní i kvantitativní část výzkumu vychází přímo z procházení jednotlivých testních spisů, které jsou v inventáři vedené pod heslem „Vraždy“. Trestní spisy jsou do roku 1925 označeny písmeny Vr a od roku 1925 písmeny Tk, číslo spisu se pak řídí vzorem X/YY.⁴ U části spisů se dochoval pouze záznam hlavního přelíčení a řadu údajů pro kvantitativní analýzu z nich tak nelze vyčíst.

Pro statistické zkoumání jsou vybrány ty spisy dokonaných i nedokonaných vražd, které vyústily v odsouzení pachatele. Ze vzorku jsou dále vyloučeny spisy vražd novorozeňat a malých dětí. V rámci sledování jednotlivých kriminalistických metod budou procházeny i spisy, které odsuzujícím rozsudkem završeny nebyly.

Případy, u kterých došlo k odsouzení pachatele, jsou pochopitelně pouze podskupinou všech dokonaných a nedokonaných vražd a proto nejsou reprezentativní pro všechny vraždy v regionu. Přes absenci reprezentativnosti jsou však analytické výstupy hodnotné jako kvantifikace jinak kvalitativního výzkumu. Kromě obecného pohledu mohou také sloužit jako základ pro další bádání, které by se zaměřovalo na jiný aspekt problematiky vražd za první republiky.

⁴X je pořadí spisu v daném roce a YY je poslední dvojčíslí daného roku. Spis 543/21 by tak byl 543. spisem v roce 1921.

Práce, které by se přímo problematikou kriminalistické praxe u vražd v období první republiky v olomouckém regionu zabývaly, se mi nepodařilo dohledat. Moje práce tak bude ve své oblasti „průkopnická“ a věřím, že otevře dveře dalšímu navazujícímu výzkumu.

Statistické metody

Pro pozdější části práce je nutné popsat statistický základ pro některé postupy. Následující odstavce popíší jednotlivé statistické metody, které jsou v práci užívány, aby čtenáři pomohla jejich výsledky pochopit.

Statistická významnost

Hodnota p představuje statisticky určené číslo, které slouží k zamítnutí nulové hypotézy. Vyjadřuje pravděpodobnost výskytu výsledků v datech, které by byly alespoň tak významné, jako výsledky pozorované, za předpokladu platnosti nulové hypotézy.

Na počátku výzkumu formuluje badatel nulovou a alternativní hypotézu, které jsou vzájemně protichůdné. Cílem je na základě dat zpochybnit platnost nulové hypotézy a tím posílit hypotézu alternativní.

Obecně se za statisticky významnou považuje hodnota p menší než 0,05 (což značí 5% pravděpodobnost, že by se při platné nulové hypotéze v datech objevil trend alespoň tak výrazný, jaký byl zaznamenán). Hodnota 0,05 bude pro zamítání nulových hypotéz využívána i v této práci.

Tato hodnota je výsledkem statistických testů.

Lineární korelace

Kdykoliv je v této práci uveden termín korelační koeficient, míní se jím výhradně Pearsonův korelační koeficient, který je značen symbolem r . Tento

koeficient kvantifikuje sílu lineární souvislosti mezi dvěma proměnnými a jeho hodnota se pohybuje v intervalu $\langle -1, 1 \rangle$. Hodnota nula indikuje absenci lineární korelace, zatímco hodnoty jedna a minus jedna značí perfektní lineární korelaci. Znaménko koeficientu pak udává směr této korelace (pozitivní či negativní). Jeho výpočet probíhá podle následujícího vztahu:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}}$$

kde n představuje rozsah souboru dat, x_i a y_i jsou jednotlivé datové body a $\bar{x}$ a $\bar{y}$ jsou průměrné hodnoty pro každou z proměnných.

Je však důležité si uvědomit existenci i jiných typů korelačních koeficientů (například Spearmanův), které jsou schopny detekovat i nelineární vztahy mezi proměnnými.

V oblasti společenských věd se obvykle za statisticky významnou považuje absolutní hodnota Pearsonova korelačního koeficientu přesahující 0,3. Hodnota 0,5 a vyšší je považována za hranici silné korelace a hodnota 0,7 a vyšší za hranici velmi silné korelace.

Je nezbytné zdůraznit, že hodnota korelačního koeficientu sama o sobě neinformuje o strmosti, tedy o směrnici přímky, která nejlépe vystihuje lineární vztah mezi zkoumanými proměnnými.

Z test pro dvě populační proporce

Z test pro dvě populační proporce se používá k porovnání proporcí dvou nezávislých skupin. Předpokládáme, že máme dva náhodné výběry o velikostech n_1 a n_2 z dvou různých populací. V prvním výběru pozorujeme x_1 úspěchů a ve druhém x_2 úspěchů. Odpovídající výběrové proporce jsou $\hat{p}_1 = \frac{x_1}{n_1}$ a $\hat{p}_2 = \frac{x_2}{n_2}$.

Cílem testu je ověřit nulovou hypotézu $H_0 : p_1 = p_2$, kde p_1 a p_2 jsou skutečné proporce v obou populacích. Alternativní hypotéza H_A může být jednostranná ($p_1 > p_2$ nebo $p_1 < p_2$) nebo oboustranná ($p_1 \neq p_2$). Vzhledem k zaměření analýz v této práci bude vždy využívána hypotéza oboustranná.

Za platnosti nulové hypotézy se pro výpočet testové statistiky používá sdružená výběrová proporce:

$$\hat{p} = \frac{x_1 + x_2}{n_1 + n_2}$$

Testová statistika z se vypočítá následovně:

$$z = \frac{\hat{p}_1 - \hat{p}_2}{\sqrt{\hat{p}(1 - \hat{p}) \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

Ze z skóre je pak vypočtena hodnota p . Přepočet není nutné v této práci zmiňovat, neboť ho běžně nabízí statistické kalkulačky.

Kapitola 1

Právní a společenský kontext první republiky

Tato práce sleduje období tzv. první republiky. Tedy období od vyhlášení samostatného Československého státu 28. října 1918 po přijetí mnichovské dohody 30. 9. 1938. Pro dodání kontextu je nutné zaměřit se na některé aspekty tohoto historického období, které popíší především právní stav a organizaci trestního řízení. Právě to je pro práci zabývající se zločinem vraždy stěžejní.

1.1 Právní řád

Konec 1. světové války znamenal rozpad Rakouska-Uherska a dal vzniknout několika nástupnickým státům; mezi nimi i Československé republice. Prvním zákonem nového státu byla v roce 1918 recepční norma, schválena ještě v den jeho vyhlášení 28. října.⁵

Tato norma ve své podstatě převzala veškeré platné zákony a nařízení ze zaniklé monarchie, aby v Československu po vyhlášení samostatnosti nenastal zcela bezprávní stav. Článek II, který je v zásadě hlavním bodem této

⁵Karel SCHELLE. *Vznik Československé republiky 1918*. Ostrava: Key Publishing, 2008. ISBN: 978-80-7418-000-2.

normy, zní následovně: „*veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti*“.⁶

Vzhledem k tomu, že ale část území v monarchii náležela pod správu Uherska, platily v různých částech země různé zákony. Ačkoliv nové zákony platily celoplošně (např. Ústava ČSR 121/1920 Sb.), v případě trestního řádu, který je pro tuto práci stěžejní, existovala dualita mezi rakouským zákonem č. 119/1873 a uherským zákonem č. XXXIII/1896 platným na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.⁷

Dalším podstatným zákonem pro téma práce je trestní zákon č. 117/1852.⁸ Trestní řád ani trestní zákon se za dobu existence první republiky nedočkaly úplné novelizace, a tak zákony z dob Rakouska-Uherska zůstaly téměř v celém rozsahu platné.

1.2 Soudnictví

Společně s právním řádem nová republika přejímala i zavedené státní instituce. Rozpad Rakouska-Uherska tak soudní proces na našem území příliš neovlivnil. Největší změnu mu vetkla nová Ústava garantující nezávislost soudů a soudců, jeden nejvyšší soud pro celé Československo a oddělení soudní moci od moci správní.

V rámci systému existovala řada jednotlivých soudů. Pro tuto práci jsou ale relevantní pouze občanské trestní soudy. Níže popsaná organizace soudů se tak zabývá jednotlivými instancemi těchto soudů na území Čech, Moravy a Slezska se zaměřením na jejich roli v trestním řízení pro zločin vraždy.

⁶ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého*. Sbírka zákonů a nařízení.

⁷SCHELLE, *Vznik Československé republiky 1918*.

⁸RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE. *Zákon 117/1852 Ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927*.

1.2.1 Okresní soudy

Okresním soudům příslušelo celé trestní řízení v oblasti přestupků, kde vystupovaly jako prvoinstanční soud. Šlo o méně závažné delikty, jako byly krádeže, podvody a zpronevěry, kde škoda nepřesáhla částku 2 000 Kč a lehké ublížení na těle. V celém procesu trestního řízení u těchto činů fungoval vyšetřující soudce samostatně a sám také vynášel rozsudek.

Působnost okresních soudů ale nekončila u přestupků. Často prováděly procesní úkony (např. výslech) pro soudy vyšší instance vzhledem k jejich lepší místní znalosti.⁹ Dále bylo jejich povinností provést v rámci přípravného řízení ty úkony, u nichž hrozilo nebezpečí z prodlení.¹⁰

Při okresních soudech nebyla zřízena státní zastupitelství. Roli veřejného žalobce zde zastával tzv. funkcionář státního zastupitelství, který nemusel mít ukončené právnické vzdělání. Hájil veřejný zájem a dohlížel na zákonnost řízení a dodržování práv a svobod obviněných.¹¹

1.2.2 Krajské soudy

Krajským soudům v první instanci náležely veškeré přečiny a zločiny, které nespadaly pod jiné soudy. V rámci druhé instance pak tyto soudy rozhodovaly o stížnostech a odvoláních proti rozsudkům okresních soudů.

Rozsudky vynášely ve většině případů senáty složené ze tří soudců.¹² K provedení přípravného řízení příslušeli soudci vyšetřovací, kterých už ale narozdíl od okresního soudu k případu náleželo více, pokud byla trestní sazba navržená státním zástupcem šest měsíců vězení a vyšší.

⁹Karolina ADAMOVÁ. *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. ISBN: 80-86920-07-0, s. 118.

¹⁰RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE. *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 89.

¹¹ADAMOVÁ, *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*, s. 119.

¹²Vilém HERRNRITT a Jaroslav KALLAB. *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující: platné v Čechách a v zemi Moravsko-slezské*. Druhé přeprac. a rozmnožené vyd. Komentované zákony Československé republiky. Praha: Československý Kompas, 1931, s. 36–38.

Krajské soudy kromě toho dohlížely na vyšetřování ve svém obvodu a zastřešovaly komise, které rozhodovaly o možnosti podmíněčného propuštění odsouzených. Zřizovaly také věznice pro výkon vyšetřovací vazby a trestů uložených krajským soudem. Při krajských soudech byla zřizována státní zastupitelství.¹³

1.2.3 Porotní soudy

Činy, které náležely projednáním porotním soudům, vyjmenovává článek VI trestního řádu. Nachází se mezi nimi i zločin vraždy, který je pro tuto práci relevantní. Porotci byli losováni ze seznamů způsobilých obyvatel vytvořených komisemi jednotlivých obcí.

Pro zařazení do těchto seznamů musel občan umět číst a psát, být starší 35 let a žít v některé obci Československa alespoň jeden rok. Mohlo jít o muže i ženy. Existovaly také podmínky, které účast v porotě vylučovaly, šlo především o neznalost řeči soudu, ztrátu volebního práva, tělesnou či duševní nezpůsobilost a omezení občanských práv. Ze seznamů byli rovněž vyřazeni někteří funkcionáři a zastánci některých profesí.¹⁴

Porotní soud se scházel zpravidla jednou za tři měsíce. Sestával pro každý případ ze 12 porotců a soudního sboru složeného ze tří soudců. V rámci výběru těchto 12 porotců z vylosovaných 36 jmen bylo v první řadě nutné zajistit, zda neexistují důvody vylučující některé porotce z účasti na přelíčení. Šlo především o situace, kdy porotci byla jedna ze stran sporu blízká nebo by rozsudek měl na něj přímý důsledek.¹⁵

Dále měli v rámci výběru jak žalobce tak obhájce možnost několik porotců z poroty vyřadit a nahradit je dalším v pořadí.¹⁶ Takto sestavená porota poté usedla u hlavního přelíčení činu. Na začátku přelíčení musela porota provést

¹³ADAMOVÁ, *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*, s. 119.

¹⁴ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 278/1919 Sb. o sestavování seznamů porotců*. Sbírka zákonů a nařízení.

¹⁵HERRNRITT a KALLAB, *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující: platné v Čechách a v zemi Moravsko-slezské*, s. 262.

¹⁶Tamtéž, s. 363.

přísahu především o své nestrannosti.¹⁷

V rámci projednávání činů před porotním soudem bylo úkolem poroty zodpovědět otázky, které byly sepsány soudním sborem. Hlavní otázkou byla vina obviněného na skutku, ze kterého byl obžalován. Po přelíčení se porota poradila a o jednotlivých otázkách hlasovala. Pro otázky viny byla nutná 2/3 většina, pro ostatní stačila většina prostá.¹⁸

Pokud vrchní porotce po poradě oznámil, že je obviněný podle poroty vinen, navrhl žalobce trest, který poté projednal soudní sbor. Celý proces byl zakončen vyhlášením rozsudku jménem republiky, který v případě viny zahrnoval výši trestu.¹⁹

1.2.4 Vrchní soudy

Na území Čech a Moravy po vzniku Československé republiky figurovaly jako soudy druhé instance pro závažnější zločiny vrchní zemské soudy. Na základě zákona č. 201/1928 Sb. došlo v rámci sjednocování soudní soustavy na území celého státu k jejich přejmenování na vrchní soudy.²⁰

Tyto soudy rozhodovaly jako soudy senátní o odvoláních proti rozsudkům ve věcech, u kterých byl prvoinstančním soudem soud krajský nebo na jeho úrovni postavený soud porotní. Rovněž rozhodovaly o stížnostech proti usnesením krajských soudů a o stížnostech pro nesprávnou činnost soudů.²¹ Také dohlížely na činnost všech soudů v jeho obvodě, tento dohled se ale nesměl týkat rozsudků samotných.²²

¹⁷HERRNRITT a KALLAB, *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující: platné v Čechách a v zemi Moravsko-slezské*, s. 365–366.

¹⁸Tamtéž.

¹⁹Tamtéž.

²⁰Karel MALÝ. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN: 80-7201-433-1.

²¹ADAMOVÁ, *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*, s. 124.

²²HERRNRITT a KALLAB, *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující: platné v Čechách a v zemi Moravsko-slezské*, s. 3–7.

1.2.5 Nejvyšší soud

Nejvyšší soud byl zřízen v roce 1918 jako náhrada čtvrté soudní instance, kterou za Rakouska-Uherska představoval Nejvyšší soudní a kasační dvůr ve Vídni. Soud začal fungovat v roce 1919 v Brně.²³

Pro tuto práci je relevantní především role nejvyššího soudu jako soudu zrušovacího. Rozhodoval totiž o tzv. zmatečných stížnostech, které bylo možné podat v případě pochybnostech o správnosti šetření, příslušnosti soudu, jeho správném složení nebo o tom, zda neměl být některý soudce podílející se na rozsudku z řízení vyloučen.²⁴

V případě naplnění podmínek pro podání zmatečné stížnosti měl nejvyšší soud pravomoc nařídit nové soudní řízení, nebo vynést zprošťující rozsudek, pokud se některé zjištěné skutečnosti ukázaly jako nesprávné.²⁵ Zmatečná stížnost mohl podat vrchní státní zástupce, soukromý žalobce i obviněný.²⁶

Mezi další obory působnosti nejvyšších soudů patřilo například rozhodování o sporech o příslušnosti soudů, přenesení věci mezi vrchními soudy nebo jako soud zrušovací u rozsudků a usnesení soudů vrchních.²⁷

1.3 Četnický a policejní sbor

Vzhledem k tomu, že je práce zaměřena na kriminalistickou praxi, je nutné se zmínit prvorepublikovou organizaci sborů, které vyšetřování prováděly. Na našem území v době první republiky takové sbory existovaly tři. Především šlo o četnictvo, které působilo na většině území Československa. Ve větších

²³MALÝ, *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*, s. 392–393.

²⁴RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 216.

²⁵ADAMOVÁ, *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*, s. 125.

²⁶RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 217.

²⁷ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 216/1919 Sb. o nejvyšším soudě*. Sbírka zákonů a nařízení.

městech ale tento orgán nahrazovaly městská policie nebo policejní úřady.²⁸

Většina vražd ve zkoumaném vzorku byla vyšetřována četnictvem. Proto bude v následujících odstavcích právě tomuto sboru věnováno více pozornosti. Tato podkapitola je spíše než na organizační strukturu sborů zaměřena na jejich orgány, které se vyšetřování vražd účastnily.

1.3.1 Četnické stanice

Četnictvo Československo zdědilo z dob Rakouska-Uherska a v rámci recepční normy převzala nová země i veškeré zákony a další předpisy, které činnost tohoto orgánu upravovaly. Měnily se ale pochopitelně některé formální aspekty struktury sboru. Četnictvu např. nově velel generální velitel četnictva.²⁹ Počty četnických stanic v jednotlivých Českých zemích ilustruje tabulka č. 1.1.

Tabulka 1.1: Tabulka počtů četnických orgánů v českých zemích k 28. 10. 1918 (převzato, upraveno).³⁰

země	zemské četnické velitelství	četnická oddělení	okresní četnická velitelství	četnické stanice
Čechy	Praha	29	104	889
Morava	Brno	12	36	350
Slezsko	Ostrava	4	12	132

Stát se hned po svém vzniku potýkal se snížením personálních stavů bezpečnostních složek. Kromě četníků, kteří byli za války převeleni k polnímu četnictvu, a těch, kteří narukovali dobrovolně, ve sboru nepokračovala řada členů německé národnosti. Chybějící místa doplňovali především vracející

²⁸DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 38.

²⁹Oldřich PINKAS a Josef ERHART. *Sbírka četnických předpisů, Svazek I.* Kroměříž: J. Gusek, 1923, s. 43–44.

³⁰DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 24.

se legionáři, kterých se k četníkům přidalo asi 2 300.³¹ Zvyšováním počtu příslušníků a slučováním některých stanic bylo do roku 1925 téměř docíleno eliminace jednomužných a dvoumužných stanic.

S plynoucími lety se stále častěji projevovala potřeba kromě zvyšování počtu četníků zajistit také jejich lepší technické vybavení. Od roku 1922 začaly být četnické stanice vybavovány telefony (do roku 1935 vybaveno 83,74 % stanic). Postupně docházelo také k pořizování jízdních kol, motokol a automobilů.³² Vzhledem k nákladnosti některých prostředků zjevně vystala potřeba zřízení speciálních oddělení zhmotněna v roce 1927 zřízením četnických pátracích stanic a Ústředního četnického pátracího oddělení s účinností od začátku roku 1928.³³

1.3.2 Ústřední četnické pátrací oddělení

Ústřední četnické pátrací oddělení bylo zřízeno u poznávacího úřadu policejního ředitelství už v roce 1922, v roce 1928 došlo k jeho osamostatnění. Spadalo přímo pod ministerstvo vnitra a jeho úkolem bylo především zlepšit úroveň pátrání po hledaných osobách.³⁴ Ačkoliv se oddělení až do svého osamostatnění roku 1928 jmenovalo četnické oddělení poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze, bude v práci pro jednoduchost po celou dobu jeho působnosti zmiňované jako ústřední četnické pátrací oddělení.

Díky svému technickému a personálnímu obsazení mohlo provádět řadu specializovaných úkonů. Především šlo o vedení celostátní daktyloskopické sbírky (viz kapitola 2.2.5) a vypracovávání různých znaleckých posudků.³⁵

³¹DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 36.

³²Tamtéž, s. 40.

³³ČESKOSLOVENSKO. *Výnos ministerstva vnitra č. 73.481/13*. 15. listopadu 1927. In: DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*.

³⁴ČESKOSLOVENSKO. *Výnos ministerstva vnitra č. 9668/13, Instrukce pro daktyloskopickou službu četnictva*. 17. března 1922.

³⁵DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 164.

Náplň činnosti oddělení se postupně rozšiřovala na vedení zvláštní evidence zločinů, fotografickou činnost, písmoznalectví a zkoumání stop ultrafialovou lampou.³⁶

Jednotlivými organizačními skupinami oddělení byla skupina daktyloskopická, fotografická, specializace pachatelů, kriminální evidence, evidence cikánů a lupičů pokladen, skupina korespondence, zpráv a bezpečnostního rozhlasu, skupina organizační, studijní a skupina řídicí výcvik a používání služebních psů.³⁷ Rozdělení jednotlivých organizačních skupin dobře ilustruje rozsah činností oddělení, který byl daleko širší než původní údel daktyloskopické evidence.

1.3.3 Četnické pátrací stanice

V roce 1928 došlo kromě osamostatnění pátracího oddělení také ke zřízení četnických pátracích stanic v místech některých okresních četnických velitelství. Jejich úkolem bylo napomáhat vyšetřování závažnějších trestných činů, k čemuž byli oproti četníkům na běžných stanicích lépe vyškoleni. Lepší byla i jejich výbava, která zahrnovala mimo jiné prostředky pro zjišťování stop na místě činu a fotografické i topografické prostředky.³⁸

Pátrací stanice byly zprvu tříčlenné ve složení velitele, fotografa a řidiče motorového kola.³⁹ S dalšími roky se stavy jednotlivých stanic zvyšovaly o kancelářské pomocníky, zástupce velitele, dalšího četníka, náhradního řidiče služebního automobilu a vůdce služebního psa.⁴⁰

Bylo také řádně dbáno na vzájemný vztah pátracích a běžných četnických

³⁶DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 165.

³⁷STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 171.

³⁸DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 171–172.

³⁹ČESKOSLOVENSKO, *Výnos ministerstva vnitra č. 73.481/13* In: DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*.

⁴⁰ČESKOSLOVENSKO. *Výnos ministerstva vnitra č. 89.430/13*. 28. prosince 1932 In: DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*.

stanic. Aby se předešlo sporům mezi jednotlivými složkami četnictva, byla dobře popsána dělba práce na místě činu. Kurzy organizované Ústředním četnickým pátracím oddělením zvlášť probíraly příčiny neshod na místě činu.⁴¹

1.3.4 Policie

Náplň policejní práce se od práce četníků lišila hlavně územní působností. Připadala jí totiž především větší města. Jinak se ale v zásadě jednalo vedle četnictva o druhý orgán s takřka identickým zaměřením. Některá města si sama zřizovala komunální policejní sbory, které se řídily stejnou legislativou, jako policie, doplněnou o lokální předpisy.⁴²

Činnost policie zaštiťovaly policejní ředitelství původně se sídly v Praze a v Brně, později však vznikaly další. Sbor se dělil mezi policisty uniformované (Sbor uniformované stráže bezpečnosti – SUSB) a neuniformované (Sbor neuniformované stráže bezpečnosti – SNSB). To mohlo policii oproti četnictvu poskytnout jistou výhodu při provádění vyšetřovacích úkonů, četnictvo totiž neuniformovanou složkou nedisponovalo.⁴³

1.4 Trestní řízení u zločinu vraždy

Pro kontext této práce by bylo nadbytečné popisovat obecně trestní řízení za první republiky. Ačkoliv se proces řízení u různých trestných činů často shoduje, existují specifika, která jsou platná jen pro jejich část. Právě proto se následující odstavce zabývají celým průběhem trestního řízení pouze u zločinu vraždy.

⁴¹STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 163.

⁴²Pavel MACEK a Antonín FILÁK. *Základy teorie policejně bezpečnostní činnosti*. Praha: Police History, 2004. ISBN: 80-86477-21-5, s. 45.

⁴³ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 230/1922 Sb. o sborech stráže bezpečnosti*. Sbírka zákonů a nařízení, § 1.

1.4.1 Zákonný rámec zločinu vraždy

Zločin vraždy definuje § 134 trestního zákona 117/1852 Ř. z. takto:

*Kdo jedná proti člověku v obmyslu, aby ho usmrtil, takovým způsobem, že z toho nastane smrt jeho nebo jiného člověka, dopustí se zločinu vraždy; i když výsledek tento nastal jen pro osobní povahu toho, jemuž ublíženo, nebo pouze pro náhodilé okolnosti, za nichž byl čin spáchán anebo jen z příčin vedlejších náhodou k tomu přistoupivších, pokud tyto příčiny byly přivoděny činem samým.*⁴⁴

Dále rozděluje druhy vražd na vraždu úkladnou, provedenou potměšilým způsobem, vraždu loupežnou, s účelem zmocnit se cizí věci, vraždu zjednanou, ke které byl pachatel najat, a vraždu prostou, která do žádné ze tří těchto zmíněných kategorií nezapadá.⁴⁵

Trest zákon stanovuje pro všechny přímé účastníky, tedy i spolupachatele, kteří se na vraždě přímo účastnili, na smrt. Těžký žalář ve výši pěti až dvaceti let pak měl stihnout ty, kteří se na vraždě účastnili nepřímě. U této sazby pak záleželo na druhu vraždy.⁴⁶

U pokusu vraždy byly kategorie pro jednotlivé sazby složitější. Zachycuje je tabulka č. 1.2.

⁴⁴RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 117/1852 Ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927*, § 134.

⁴⁵Tamtéž, § 135.

⁴⁶Tamtéž, § 136 – § 138.

Tabulka 1.2: Tabulka trestů za vraždu podle rakouské legislativy.⁴⁷

čin	pachatel a přímí účastníci	nepřímí účastníci
vražda dokonaná	smrt	5–20 let žaláře
nedokonaná vražda prostá	5–10 let žaláře	1–5 let žaláře
nedokonaná vražda loupežná, úkladná nebo zjednaná nebo na příbuzných	10–20 let žaláře	5–10 let žaláře

Sazbou pro vraždu dítěte se práce nezabývá, neboť je z pozdější analýzy vyloučena. Ačkoliv § 139 trestního zákona pouze specifikuje výši trestu, pokud byla vražda provedena na dítěti, a nejde tak přímo o odlišný zločin, množství zdrojů na něj tak pohlíží.⁴⁸

Speciální výměra trestu pak platila pro osoby mladší dvaceti let podle § 52 trestního zákona, který určoval v případě, kdy zákon ukládá za čin trest smrti nebo doživotí, takovým pachatelům udělit trest žaláře v délce trvání deset až dvacet let.⁴⁹

Se zákonem 91/1934 Sb. pak došlo k umožnění udělit místo trestu smrti žalář v trvání patnáct až třicet let nebo doživotní trest, pokud jsou okolnosti činu natolik polehčující, že by byl trest smrti nepřiměřeně přísný. Zároveň mohl být trest smrti vykonán až poté, co prezident odmítl odsouzenému udělit milost.⁵⁰

⁴⁷RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 117/1852 Ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927*, § 136 – § 138.

⁴⁸Např. Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska činy vraždy a vraždy dítěte odděluje.

⁴⁹RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 117/1852 Ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927*, § 52.

⁵⁰ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 91/1934 Sb. o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech*. Sbírka zákonů a nařízení, § 1 a § 7.

1.4.2 Proces šetření a souzení zločinu vraždy

Nález mrtvoly byl zpravidla ohlášen bezpečnostním složkám. Pokud z úmrtí „vzešlo podezření“, že bylo zapříčiněno přečinem nebo zločinem (jako tomu je u vraždy), bylo nutné provést pitvu. Pokud byl zesnulý už pochován, dojít muselo k exhumaci a pitvě. Pitvu prováděli dva lékaři.⁵¹

O tom, že se v obvodu krajského soudu odehrála vražda, informovaly příslušné státní orgány (např. četnictvo) v první řadě státní zastupitelství. Na základě tohoto udání dalo státní zastupitelství pokyn krajskému soudu, aby ve věci zahájil vyhledávání a předběžné vyšetřování. Po celou dobu tohoto vyšetřování měli státní zástupci možnost nahlížet do spisů a navrhnout vyšetřovací úkony.⁵² Soudy byly v rámci vyšetřování procesními úkony pověřovány i četnické stanice.⁵³

V případě vraždy soudce zatykačí rozkaz na podezřelého vydal okamžitě. Takového podezřelého musel soudce podle zákona nejdéle v horizontu 24 hodin vyslechnout a na základě tohoto výsledku rozhodnout, zda jej propustí na svobodu nebo na něj uvalí řádnou vyšetřovací vazbu.⁵⁴

Po provedení vyšetřovacích úkonů, trvalo-li podezření z vraždy, sepsal státní zástupce obžalobu. Ta vyjmenovala činy, pro které je dotyčný (příp. dotyční) obžalován současně s upřesňujícími údaji, které ovlivňují trestní sazbu. Obžaloba vypisuje svědky a znalce, kteří mají být k soudu předvoláni a vypravuje „příběh“ činu tak, jak vyplývá ze získaných poznatků.⁵⁵

Dále už řízení pokračuje tak, jako je popsáno v kapitole o porotních soudech (1.2.3). V případě odvolání je věc postoupena k vrchnímu soudu (1.2.4), v případě podání zmateční stížnosti k soudu nejvyššímu (1.2.5).

⁵¹RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 127.

⁵²Tamtéž, § 34 a § 88.

⁵³DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 39.

⁵⁴RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 179.

⁵⁵Tamtéž, § 207.

1.5 Statistika vražd

Práci a její zjištění je nutné zasadit do celkového statistického kontextu kriminality za první republiky. Taková data jsou dostupná prostřednictvím trestních statistik vydávaných Státním úřadem statistickým. Tyto svazky vždy sledovaly rozsáhlý počet parametrů kriminality a vycházely vždy několik let po konci sledovaného období. Za období první republiky vyšly tři takové knihy pokrývající kriminalitu v letech 1919 až 1931.

Kvalitu kriminální statistiky, která v omezené podobě fungovala už za Rakouska-Uherska,⁵⁶ výrazně zvýšil zákon č. 198/1922 Sb. zavádějící novou formu sčítacích lístků pro soudy.⁵⁷

1.5.1 Limitace dostupných dat

Nutné je ale zmínit i limitace těchto statistik. Jak vyplývá z popisů grafů, data byla akumulována nikoliv na základě všech provedených vražd na území republiky, ale pouze na základě těch, které došly k soudnímu projednání. I proto nelze výkyvy v těchto datech připisovat pouze zvýšení či snížení kriminality, ale roli hraje i výkon vyšetřujících orgánů. S lepšími technikami mohlo docházet k vyšší objasněnosti těchto činů, a tudíž k vyššímu číslu u dané statistiky.

Naopak kdyby statistika přešla na sčítání pouze nahlášených trestných činů, pak může hrát roli i nálada ve společnosti a její důvěra k trestnímu aparátu projevující se větším či menším procentuálním podílem nahlášených činů ze všech vykonaných činů.

K reformě kriminalistické statistiky zásadně nedošlo proto, že se očekával brzký příchod zcela nové trestní legislativy.⁵⁸ Přesto ale docházelo k dílčím

⁵⁶Jaroslav KALLAB. *Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. Příspěvek k nauce o metodách vědy trestní*. Praha: Vlastním nákladem, 1913.

⁵⁷ČESKOSLOVENSKO. *Nařízení vlády republiky Československé 198/1922 Sb. o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky*. Sbírka zákonů a nařízení.

⁵⁸STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech*

změnám, které umožnily např. porovnávání kriminality i s územím Slovenska a Podkarpatské rusi.⁵⁹ Právě tyto dílčí změny zapříčinily značné rozdíly mezi jednotlivými vydáními trestní statistiky, které napříč všemi třemi knihami umožnily sledovat pouze počet odsouzených za zločin vraždy a počet vynesených rozsudků smrti.

1.5.2 Vraždy mezi lety 1919 a 1931

Tabulka 1.3: Statistika vražd a pokusů o vraždu mezi lety 1919 a 1931 na území Čech, Moravy a Slezska (převzato, upraveno).^{60,61,62}

rok	počet vražd	z toho pachatel žena	podíl žen jako pachatelů	udělené tresty smrti
1919	33	—	—	6
1920	45	—	—	10
1921	55	—	—	12
1922	70	—	—	25
1923	54	10	18.5 %	25
1924	53	14	26.4 %	27
1925	36	5	13.9 %	19
1926	46	9	19.6 %	22
1927	37	9	24.3 %	24
1928	48	7	14.6 %	22
1929	31	3	9.7 %	18
1930	33	4	12.1 %	16
1931	52	6	11.5 %	29
celkem	593	—	18.8 %	255

1913-1918. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1923, s. 6*.

⁵⁹STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika z republiky Československé v letech 1923-1927*. Československá statistika 1. Praha: Státní úřad statistický, 1931.

Ačkoliv se v datech objevují značné výkyvy, jen těžko je můžeme přiřadit ke konkrétním událostem. Do statistiky se navíc často podepisují i jiné faktory, než je počet dokonaných vražd a data je tak nutné brát spíše jako orientační informace. Zajímavý je počet odsouzení k trestu smrti, který za vraždu náležel. Jeho nízký poměr značí větší počet pokusů o vraždu nebo vražd s pachateli mladšími 20 let: zde totiž trestem nebyla smrt (1.4.1).⁶³

Za zmínku stojí rovněž procentuální zastoupení žen mezi pachateli. To činilo za osmileté období zachycené dvěma novějšími svazky trestní statistiky necelých 20 %. Při přepočtu počtu vražd obyvatele je průměrná hodnota za sledované období 0,46 vraždy na sto tisíc obyvatel.⁶⁴

1.5.3 Specifika obvodu Krajského soudu v Olomouci

Pod Krajský soud v Olomouci spadaly soudní okresy Olomouc, Šternberk, Šumperk, Zábřeh na Moravě, Litovel, Prostějov, Plumlov, Rýmařov, Dvorce, Vízmbek (dnešní Loučná nad Desnou), Staré Město, Šilperk (dnešní Štítý), Mohelnice, Uničov, Konice, Přerov a Kojetín. (mapa) V těchto okresech žilo v roce 1921 celkem 560 960 obyvatel, což bylo v té době téměř 21 % obyvatel

⁶¹STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919-1922*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1925.

⁶²STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika z republiky Československé v letech 1923-1927*. Československá statistika 1. Praha: Státní úřad statistický, 1931.

⁶³STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika republiky Československé za léta 1928-1931*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1937.

⁶⁴Vražda dítěte byla v rámci trestní statistiky sledována jako odlišná položka.

⁶⁴Použit byl počet obyvatel Čech, Moravy a Slezska podle sčítání z roku 1921. STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Sčítání lidu v republice Československé ze dne 15. února 1921*. Československá statistika 1. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1921.

celé Moravy.^{65,66}

Zajímavé je zároveň zmínit národnostní složení obvodu. K československé národnosti podle sčítání náleželo 357 781 obyvatel, druhou nejpočetnější národnostní skupinou byli Němci s 194 240 obyvateli žijící především na severu krajského obvodu. Dále následovali židé se 1 785 obyvateli a další národnostní skupiny už jen s nižšími stovkami nebo desítkami příslušníků: Rusové, Poláci, Maďaři, Jihoslovani a Rumuni.⁶⁷ Blíže národnostní rozložení ilustruje tabulka č. 1.4.

Tabulka 1.4: Tabulka počtu obyvatel v obvodě Krajského soudu v Olomouci podle národnosti.⁶⁸

Československé	Ruské	Německé	Maďarské	Židovské	Polské
357 781	223	194 240	65	1 785	203
Jihoslovanské	Rumunské	Jiné	Celkem	Z toho cizí příslušníci	
38	24	37	560 960	6 564	

1.6 Vnímání Romů

Na Romy se za první republiky nenahlíželo příliš přívětivě. Dobová četnická příručka *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou* se problematice této národnostní skupiny věnovaly ne příliš lichotivě a označovaly její příslušníky za cikány. Zmiňovaly nejčastější protiprávní jednání, kterého se lidé této

⁶⁵J. KALISTOVA, H. ŘIHÁKOVÁ, K. TAUŠ a A. ROUBIC. *Krajský soud v Olomouci I - Katalog trestních spisů, sign. Vr a Tk z let 1918 - 1938, sv. 1. (1918-1932)*. Archivní strojipisná pomůcka. Olomouc, 1965.

⁶⁶STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ, *Sčítání lidu v republice Československé ze dne 15. února 1921*.

⁶⁷Tamtéž.

⁶⁸Tamtéž.

národnosti dopouštěli, a dokonce říkají, že „zlo cikánské nelze vymýtit“.⁶⁹

Tato problematika ale není předmětem práce. Zmínka o ní padá především kvůli vysvětlení užívání termínu „cikán“ pro příslušníka Romské národnosti v rámci celého textu. Pro užívání termínu jsem se rozhodl z hlediska historické přesnosti.

⁶⁹POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

Kapitola 2

Kriminalistika za první republiky

„Kriminalistika [je] samostatná věda sloužící k ochraně občanů a státu před trestnými činy tím, že objasňuje zákonitosti vzniku, shromažďování a využívání stop a jiných kriminalisticky relevantních informací a tím, že vypracovává podle potřeb trestního zákona a trestního řádu metody, postupy, prostředky a operace v zájmu úspěšného odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti.“⁷⁰

Jak nastiňuje definice kriminalistiky, jde o velmi obecný pojem. Tato kapitola se pokusí o shrnutí postupu vyšetřování vražd a některých kriminalistických metod relevantních při vyšetřování vražd. Zmíněna bude jejich úroveň poznání ve sledovaném období, aby dodala teoretický základ analýze dat v pozdější kapitole. Bylo by nadbytečné dlouze pojednávat o historii jednotlivých metod nebo o jejich soudobém použití. Přesto bude práce zmiňovat i některá úskalí tehdejšího používání dané metody v kontextu současných poznatků.

⁷⁰STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 184.

2.1 Vyšetřování vražd za první republiky

Spíše než stroze popisovat veškeré kompetence jednotlivých složek četnictva, které se vyšetřování zločinu vraždy účastnily, je pro tuto práci hodnotné popsat tyto kompetence chronologicky tak, jak přicházely při samotném šetření činu na řadu.

Prvním zástupcem státního aparátu na místě činu vraždy byl většinou četník. Velitel místní četnické stanice totiž musel v případě, že se dověděl o jakémkoliv trestném činu, na místo vyjet, nebo na něj alespoň vyslat hlídku.⁷¹ Prováděli tak šetření na místě, které bylo pro pozdější usvědčení pachatele klíčové.

Mezi úkony, které četníkům náležely hned po příchodu na místo činu, patřilo zajištění prvotních výpovědí svědků, zakreslení místa činu, jeho popis a případně také pořízení fotodokumentace, pokud k tomu byli vybaveni.⁷² Od roku 1928 k úmrtím s podezřením na vraždu vyjížděla četnická pátrací stanice (viz 1.3.3).

Konkrétně postup při šetření vražd zmiňuje příručka *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů* vydaná v roce 1922.⁷³ Tato příručka byla navíc natolik kvalitní, že v zásadě identický postup stanovil o řadu let později přípis Ústředního četnického pátracího oddělení čís. jedn. 598/1936 jako výčet otázek, které musel být četník při vyšetřování vraždy schopen odpovědět.⁷⁴

Postup příručka stanovuje takto:

1. Největší pozornost mělo dostat místo, kde byl čin spáchán. Hlavní úlohou četníka je v první řadě uchránit veškeré stopy i mrtvolu od

⁷¹DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 164.

⁷²POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

⁷³Tamtéž.

⁷⁴DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 142.

jakékoliv manipulace, která by mohla znehodnotit poznatky důležité pro další šetření. Bylo tak nutné zamezit vstupu nepovolaných osob na místo činu uzavřením prostoru v okolí.

2. V druhé řadě měl četník co nejrychleji vyrozumět další orgány činné v rámci trestního řízení. Specificky je v příručce zmiňován soud, státní zastupitelství a lékař. Kontaktovat má ale také okolní četnické stanice, pokud se předpokládá, že by se pachatel mohl nacházet v jejich obvodu.
3. Při šetření byli „veliteli zásahu“ k dispozici všichni četníci, kteří se na místo činu dostavili. Tento „velitel zásahu“ musel na místě zůstat až do příchodu vyšetřujícího soudce.
4. Četník se musel v nepřítomnosti lékaře sám přesvědčit, jestli oběť není ještě naživu. Příručka zmiňuje, jak smrt poznat.
5. Četník popíše polohu mrtvoly. Zaměří se kromě polohy samotné i na stopy po odporu nebo poškozené části oděvu. Nejlépe pak tento popis doplní i náčrtem.
6. Zjištění času smrti: četník mohl dobu odhadnout podle běžného času ztuhnutí nebo vytvoření posmrtných skvrn, přesné určení ale bylo na lékaři.
7. Zjištění doby činu samotného. Smrt nemusela vždy nastat bezprostředně po činu, a tak bylo stěžejní určit na základě svědeckých výpovědí dobu, kdy k činu samotnému došlo.
8. Zjištění příčiny smrti.
9. Zjištění, jaké nástroje pachatel použil. Tuto informaci případně později dodají soudní znalci po pitvě. Vyhledání těchto nástrojů pak může být klíčové pro usvědčení pachatele.
10. Zjištění, zda je místo nálezu mrtvoly zároveň místem, kde k vraždě došlo.

11. Zjištění počtu pachatelů. Tento údaj bylo mnohdy obtížné zjistit, některé stopy ale mohly většímu počtu zúčastněných napovídat.
12. Zjištění polohy, ve která byla oběť při činu samotným. Této poloze mohou napovídat krevní stopy na těle oběti. Vytékala-li krev podél těla, oběť zřejmě stála nebo seděla. Vytékala-li napříč tělem, oběť zřejmě ležela.
13. Zjištění osoby, která čin nahlásila. Ta může poskytnout informace o svědcích nebo o stopách, které byly do příjezdu četnictva zničeny.
14. Zajištění stop, zvláště pak stop krevních. Jejich tvar může napovědět mnoho o samotném provedení činu.
15. Zjištění totožnosti mrtvoly. Pokud se nepovede zjistit totožnost na základě výpovědí svědků, pak se má oběť nafotit a její fotografie případně zveřejnit v tisku.
16. Zjištění motivu činu. Pro tuto informaci je důležité, s kým oběť před činem mluvila nebo byla viděna, zda chybí některé cenné věci, které měl zavražděný u sebe. Dále zda je někdo, komu smrt dotyčného přináší nějaké výhody apod.⁷⁵

Provedení šetření a zajištění stop, jak je zmíněno výše, bylo nezbytné učinit nehledě na přítomnost dalších orgánů, které v procesu figurovaly. Zejména ohledání místa činu je totiž úkonem neopakovatelným, který nesnese odkladu.

Hodnotným přínosem co do kriminalistických postupů je kniha Rudolfa Košťáka *Učebnice pátrací taktiky* z roku 1935. Publikace zmiňuje kombinace (dnes vyšetřovací verze), postavené na zjištěných důkazech a svědeckých

⁷⁵POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

výpovědích, jako klíčové při objasňování zločinů. Rovněž upozorňuje na užitečnost rekonstrukce, bez které jsou mnohé případy nevysvětlitelné.⁷⁶

Další šetření už nemělo žádný standardizovaný postup. Jeho vedením byl pověřen vyšetřující soudce a jeho procesní forma už byla popsána v kapitole 1.4. I v této fázi vyšetřování ale bylo četnictvo (nebo policie) činné. Vyšetřující soudce mu totiž mohl ukládat úkoly.

2.2 Kriminalisticko-technické metody

2.2.1 Kynologie

Počátky kynologie na našem území můžeme datovat na rok 1910, kdy na popud ritmistra Theodora Rottera a žádostí četnických stanic ministerstvo zeměbrany povolilo, aby byli psi při výkonu služby využíváni. Společně s povolením využívání ministerstvo zavedlo finanční podporu na údržbu psů.⁷⁷

Po 1. světové válce se nová republika snažila institut služebních psů obnovit. S postupným zvyšováním počtu psovodů bylo nutné vytvořit standardizované postupy, které by zajistily profesionalitu psů ve službách četnictva. V roce 1923 proběhl první kurz a komisionární zkoušky, které pro výkon služby potvrdily prvních 14 psů, četnické stanice se služebními psy vznikaly ale už od počátku 20. let.⁷⁸

V návaznosti na tento kurz ministerstvo standardizovalo požadavky na psy v jeho službách. Odsloužit museli měsíčně alespoň 150 hodin, denně museli být cvičeni alespoň hodinu. Mezi další požadavky patřila například povinnost psovodů brát psy na pochůzkovou službu a při vstupu do místnosti

⁷⁶Rudolf KOŠTÁK. *Učebnice pátrací taktiky*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1935, s. 104–106.

⁷⁷DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 237.

⁷⁸Jiří RULC, Jura ŠTAUDIGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. CanisTR, 2014. ISBN: 978-80-904210-8-0, s. 79–80.

je uvázat na krátké vodítko a dbát obezřetnosti.⁷⁹

Služební psi se po zřízení četnických pátracích stanic dostali na každou z nich, ostatní četnické stanice o jejich přítomnost mohly požádat.⁸⁰ Služební pes však mohl sloužit pouze jako podpůrná vyšetřovací metoda a samotné označení osoby služebním psem tak při pátrání nestačilo jako zákonný důvod pro provedení osobní prohlídky nebo zatčení.⁸¹

2.2.2 Trasologie

Trasologie zkoumá stopy. Kromě už zmíněných otisků prstů může jít o stopy nohou, kol, oděvu či v zásadě čehokoliv jiného. Na tento obor pamatuje i příručka *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou*, která radí stopy nohou fotografovat nebo alespoň obkreslit na tabulku skla. Plastické stopy měly být zachycovány odlitkem sádry. V případech, kdy pak byla stopa zanechána v sypkém materiálu (např. v mouce), měl být k vytvoření „odlitku“ využit stearin.

Hodnotu důkazu příručka vidí především v možnosti zjištění pachatele mezi více podezřelými, jelikož stopa bez zvláštních znaků nestačí k identifikaci pachatele. Kromě samotného tvaru ale také zmiňuje další informace, které mohou otisky nohou poskytnout. Zmiňuje možnost zjištění opotřebení obuvi, výšky pachatele, zda běžel či pouze šel nebo zda kráčel vzad.⁸²

2.2.3 Fotografie

První policejní album bylo v Praze zřízeno v roce 1895. Velký posun pak značilo vytvoření oficiální sbírky zločinců u Ústředního četnického pátracího oddělení společně se samostatným fotografickým oddělením v roce 1925.⁸³

⁷⁹Tamtéž, s. 81.

⁸⁰Tamtéž, s. 104.

⁸¹POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

⁸²Tamtéž.

⁸³Informace o vytvoření sbírky až v roce 1925 z knihy Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem je pravděpodobně nesprávná. Příručka *Pokyny pro službu*

Jen mezi lety 1925 a 1927 toto oddělení zpracovalo 10 252 snímků, 1688 reprodukcí a 296 diapozitivů. Nejde o malá čísla vzhledem k tehdejšímu omezenému technickému vybavení.⁸⁴

Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou instruují četníky k zachycování zločinců tzv. dvoudílnou fotografií, která zahrnuje pravý profil a přesné průčelí. Doplnit se měly případně i takové fotografie, které by zachycovaly některý zvláštní rys na těle pachatele. Na zadní stranu fotografie bylo nutné uvést jméno, stáří a příslušnost osoby doplněné informací o datu a místu pořízení fotografie a případně popisem.⁸⁵

K posunu k trojdílné fotografii pak došlo se zřízením Ústřední sbírky podobizen při Všeobecné kriminální ústředny a policejního ředitelství v Praze v roce 1929. Tato sbírka zahrnovala jak fotografie zločinců poskytnuté československými bezpečnostními orgány, tak i fotografie poskytnuté zahraničními bezpečnostními složkami. Tato sbírka byla seřazena podle jmen a druhá část podle specializace zločinců. Obě tyto části pak byly nadále třízeny podle pohlaví, stáří a výšky.⁸⁶

Kromě centrální sbírky byla fotografie zločince uchovávána také na četnické stanici v místě narození, v místě pobytu a od roku 1928 také na příslušné četnické pátrací stanici.⁸⁷

Vyhotovány byly také fotografie zachycující místo závažného trestného činu, ke konci sledovaného období bylo jejich vyhotovení u vraždy už povinností.⁸⁸ Tyto měly zpravidla rozměr 13 na 18 cm a byly přikládány ke

pátrací a daktyloskopickou z roku 1922 totiž hovoří o vytvoření sbírky při Ústředním četnickém pátracím oddělení (tehdy ještě četnické oddělení u poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze) v minulém čase. Pravděpodobně jde však spíše než o faktickou chybu o chybu ve formulaci.

⁸⁴STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 102–103.

⁸⁵POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

⁸⁶STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 103–104.

⁸⁷Tamtéž, s. 104.

⁸⁸KOŠTÁK, *Učebnice pátrací taktiky*, s. 67.

zprávě o zatčení a k udání. Pokud jde o zločin vraždy, bylo zvlášť důležité zachytit polohu mrtvoly a její bezprostřední okolí, včetně význačných stop. Fotografie hrála důležitou roli i při vytváření znaleckých posudků v oborech daktyloskopie, mechanoskopie, písmoznalectví a trasologie.⁸⁹

2.2.4 Balistika

Balistika zkoumá zbraň, střelivo a jeho součásti. Sleduje i stopy na střelivu, které mohou vést k individuální identifikaci zbraně. Nejstaršími dodnes dochovanými balistickými posudky z našeho území jsou posudky Ústředního četnického pátracího oddělení z roku 1925. Vzhledem k úrovni těchto posudků ale lze očekávat, že nebyli prvními, které v Československu vznikly.⁹⁰

Četníci měli podle příručky z roku 1922 soudu odevzdávat prostřelené okenní tabule, stejně jako malé předměty, ve kterých vězí střela či na kterých je patrna stopa střely.⁹¹ O zajišťování střely k identifikaci, zda ona střela pocházela ze zajištěné zbraně, se příručka už nezmiňuje. O důležitosti zjištění ráže, směru střelby, postavení a vzdálenosti oběti a pachatele v době výstřelu a identifikaci zbraně už mluví *Učebnice pátrací taktiky* od Rudolfa Košťáka z roku 1935.⁹²

2.2.5 Daktyloskopie

Kriminalistickou metodou, která se na našem území dočkala za první republiky asi největšího rozmachu, je daktyloskopie, tedy nauka o obrazcích papilárních linií na vnitřní straně článků prstů, ale i na dlaních či chodidlech a prstech na nohou. V kriminalistice se využívá především jako prostředek pro konkrétní identifikaci osoby, která daktyloskopickou stopu zanechala.⁹³

⁸⁹STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 104–105.

⁹⁰Tamtéž, s. 114.

⁹¹POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

⁹²KOŠTÁK, *Učebnice pátrací taktiky*.

⁹³STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 182.

Daktyloskopická evidence začala být na území Československa oficiálně vedena v roce 1911, kdy jednotlivé četnické stanice začaly posílat daktyloskopické karty do jednotné sbírky.⁹⁴ Tyto karty obsahovaly válené otisky všech deseti prstů a také obyčejné otisky čtyř prstů každé ruky (bez palce). Každému prstu bylo přiděleno číslo od jedné do čtyř podle specifických obrazců na otisku. Hlavní klasifikace byla doplněna dalšími třemi číslicemi pro každou ruku na základě počtu papilárních linií mezi deltou a specifickým znakem. Podle takto získaných šetnácti čísel pak byly otisky v evidenci zakládány a vyhledávány.⁹⁵

Četnictvo osoby daktyloskopovalo ve dvou základních případech. Na základě úředního nařízení, které mohl vydat např. soud, nebo z vlastního popudu. Z vlastního popudu měly být daktyloskopovány zejména tyto osoby:

1. Ty, které byly zločinci ze zvyku nebo z povolání a osoby všeobecně škodlivé.
2. Ty, u nichž se dá očekávat, že se oddají řemeslné zločinnosti.
3. Ty, jež byli mezinárodními či podezřelými tuláky.
4. Ty, u nichž je důvodné podezření, že neuvádí své pravé jméno, nebo je spolehlivé zjištění jejich pravé totožnosti pro vyšetřování důležité.
5. Nalezené mrtvoly neznámých osob.⁹⁶
6. Osoby, které se na místě činu vyskytovali, aby bylo možné porovnat je s otisky na místě činu.⁹⁷

⁹⁴STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 97.

⁹⁵POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*, s. 85–105.

⁹⁶ČESKOSLOVENSKO, *Výnos ministerstva vnitra č. 9668/13, Instrukce pro daktyloskopickou službu četnictva*, čl. II.

⁹⁷KOŠTÁK, *Učebnice pátrací taktiky*.

O činnosti Ústředního četnického pátracího oddělení svědčí statistika, která udává, že mezi lety 1922 a 1927 bylo zpracováno 69 929 daktyloskopických karet, pomocí nichž bylo ztotožněno 33 275 lidí. Nesprávné udání totožnosti bylo odhaleno u 6 556 z nich (převážně cikánů). Na oddělení bylo zasláno celkem 4 648 daktyloskopických stop z místa činu, z nichž ale pouze 2 308 bylo pro zkoumání způsobylych. Daktyloskopických a jiných znaleckých posudků za období oddělení vyhotovilo 282.⁹⁸

2.2.6 Písmoznalectví

Písmoznalectví zkoumá písemný projev, a to jak využití slov v něm, dělení do odstavců či jeho sklon, tak parametry samotného rukopisu.⁹⁹ Na písmoznalecký posudek pamatuje už rakousko-uherský trestní řád, který připouští, aby znalci porovnali písmo na sporné listinu s písmem na jiném dokumentu, který je bezpochyby pravý.¹⁰⁰ Zároveň bylo možné vyzvat obviněného k napsání vzorového dokumentu pro porovnávání, k tomu ale nemohl být nucen.¹⁰¹

Rozmach písmoznalectví se na našem území datuje do dvacátých let dvacátého století. Jako kriminalistickou metodu ho uvádí i už zmíněná příručka *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou*. Ta četníkovi udává zajistit materiály pro porovnání rukopisu znalcem s tím, že o autentičnosti psaného textu může rozhodnout jedině soud.¹⁰²

Na obor písmoznalectví bylo však za první republiky nahlíženo kriticky a závěry písmoznaleckých posudků často zpochybňovány. Saudek ve své knize *Zločin v písmě* z roku 1933 tento skeptický přístup přisuzoval četným případům zneužití písmoznalectví jako důkazu ve vykonstruovaných procesech.¹⁰³

⁹⁸ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Deset let Československé republiky*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1928.

⁹⁹STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 83.

¹⁰⁰RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 135.

¹⁰¹Tamtéž, § 205.

¹⁰²POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*, s. 45.

¹⁰³Robert SAUDEK. *Zločin v písmě*. Praha: Orbis, 1933, s. 7–14.

Zajišťování písmoznaleckých posudků bylo za první republiky údělem ústředního četnického pátracího oddělení. To zřídilo sbírku rukopisů zločinců a mezi lety 1922 a 1927 vypracovalo 95 posudků o písmě.¹⁰⁴

2.2.7 Zkoumání vlasů

Ačkoliv bylo DNA objeveno až mnoho let po konci sledovaného období, i za první republiky mohli být vlasy cenným vodítkem při hledání pachatele. Znalec dokázal ze vzorku posoudit stáří člověka, zda na něj byly aplikovány oleje, pomády nebo barviva či zda se jedná o vlasy vytržené, vypadlé nebo uříznuté.¹⁰⁵

2.2.8 Zkoumání krve

Dalšímu zkoumání mohly být podrobeny také vzorky krve. Kromě vyvozování polohy pachatele a oběti při konání vraždy ze tvaru skvrn měly nalezené krevní stopy být co nejdříve zajištěny a zaslány soudu pro znalecké posouzení. Znalci dokázali za pomoci tehdejších metod určit, zda se jednalo o krev lidskou nebo zvířecí.¹⁰⁶

2.3 Kriminalistické postupy

2.3.1 Konfrontace

Konfrontace ve smyslu kriminalistiky je postupem, kdy je nesrovnalost mezi dvěma výpověďmi řešena postavením dvou svědků (nebo obviněného a svědka) tváří v tvář. Dnes jde o jeden z tzv. zvláštních způsobů dokazování.¹⁰⁷

¹⁰⁴DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 250.

¹⁰⁵POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*, s. 12.

¹⁰⁶Tamtéž, s. 11–12.

¹⁰⁷ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*. Sbírka zákonů, § 104a.

Na konfrontaci jako úkon v rámci vyšetřování pamatoval už rakousko-uherský trestní řád. § 168 stanovuje, že v takovém případě se konfrontace vždy mohou zúčastnit pouze dvě osoby a před samotnou konfrontací mají být vyslechnuty zvlášť. O provedení konfrontace rozhodoval vyšetřující soudce, svědek mohl konfrontaci odmítnout.¹⁰⁸

2.3.2 Rekognice

Dalším ze zvláštních způsobů dokazování je podle současného trestního řádu rekognice. Tou se rozumí postup, kdy podezřelý, obviněný nebo svědek poznává osobu nebo věc, a určuje tím jejich totožnost. Před rekognicí samotnou je poznávající vyslechnut, aby popsal danou osobu či věc a také okolnosti, za kterých je viděl.¹⁰⁹

Zároveň zákon určuje, že při poznávání osob musí být svědkovi ukázána alespoň mezi třemi dalšími podobnými osobami. Také pamatuje na možnost ukázat svědkovi fotografie, pokud není možné před něj přímo postavit poznávanou osobu.¹¹⁰ Postavení rekognice na základě fotografií jako podřadné je však už dnes výzkumy zpochybňován.¹¹¹

Rekognici znal už rakousko-uherský trestní řád. Stejně jako v současnosti měl být svědek před samotným úkonem ve věci vyslechnut a až poté měla být provedena samotná rekognice.¹¹² Zákon však nepamatuje na poznávání mezi více osobami.

Zmíněna není ani možnost rekognice na základě fotografie, to je ale pochopitelné vzhledem k tomu, že první policejní album na území Československa

¹⁰⁸RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 205.

¹⁰⁹ČESKO, *Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*, § 104b.

¹¹⁰Tamtéž, § 104b.

¹¹¹R. J. FITZGERALD, H. L. PRICE a T. VALENTINE. „Eyewitness Identification: Live, Photo, and Video Lineups“. *Psychol Public Policy Law* 24.3 (srpen 2018), s. 307–325. DOI: [10.1037/law0000164](https://doi.org/10.1037/law0000164).

¹¹²RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, § 168.

se datuje až do roku 1895, tedy 22 let po vydání trestního řádu.¹¹³ Přesto byla rekognice na základě fotografií prováděna, četnické stanice totiž disponovaly fotografiemi pachatelů trestných činů.¹¹⁴

2.3.3 Výslech

O výslechu v kontextu vyšetřování za první republiky nemůžeme mluvit příliš obecně. Je totiž třeba rozlišovat mezi výslechem u soudu a výslechem četnictva, který tomuto soudnímu výslechu většinou předchází a u samotného soudu nehrál roli. Spisy do omezené míry poskytují vhled i do druhé skupiny výslechů (prostřednictvím species facti od četnických stanic), převážně jsou ale zastoupeny výslechy prováděné soudem.

Četníci měli při výslechu podezřelého dbát na to, aby zůstali klidní a sebevědomí. Vyvarovat se měli jakémukoliv nátlaku, hrubosti či obviňování, jelikož by takové jednání mohlo vést k nesprávnému doznání. Místo toho jim příručka radila začít výslech dotazy na dřívější život a postupně postupovat až k době činu samotného. Dotazovat se měli na veškeré detaily a tyto detaily později detailně prošetřit co do správnosti.^{115,116}

Podobná pravidla, pouze už oficiální, byla stanovena i pro soudní výslech obviněného trestním řádem. Výslech měl být prováděn slušně a mírně. Pokládání otázky měly být srozumitelné a nesměly být tázány formou, která by předjímala dřívější přiznání, ke kterému nedošlo. Obviněný měl dostat prostor se vyjádřit ke všem důkazům, na základě kterých byl stíhán.¹¹⁷

¹¹³STRAUS a kolektiv, *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*, s. 102.

¹¹⁴DLOUHÝ, *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*, s. 158.

¹¹⁵POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*, s. 48.

¹¹⁶KOŠTÁK, *Učebnice pátrací taktiky*, s. 239–243.

¹¹⁷RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE, *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního*, Kapitola XV.

Kapitola 3

Analýza kriminalistické praxe

3.1 Sběr a zpracování dat

Dokumenty pro svůj výzkum jsem získával v Olomoucké pobočce Zemského archivu v Opavě ve fondu Krajského soudu v Olomouci. Tento fond obsahuje celkem 160 spisů vražd z let 1918 až 1938 v různém stádiu dochování. Je tak nutné poznamenat, že řada spisů není kompletních a ve velké části případů zahrnují pouze přepis hlavního přelíčení a záznam o hlasování poroty.

Zařazeny byly soudní spisy s odsuzujícím rozsudkem za paragraf 134 tehdejšího trestního zákona: vraždu. Vyloučeny byly vraždy novorozeňat a malých dětí matkou, jelikož tyto případy poskytují jen úzký pohled na kriminalistické metody a i v rámci dobových trestních statistik jsou od vraždy odlišovány.^{118,119,120} Zařazeny ale byly vraždy nedokonané.

V případech vražd, kdy byla v rámci odlišného řízení prokazována spoluvina, byl tento spis do statistiky zanesen pouze jednou. Pokud bylo v rámci

¹¹⁸STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919-1922*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1925.

¹¹⁹STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ, *Trestní statistika z republiky Československé v letech 1923-1927*.

¹²⁰STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Trestní statistika republiky Československé za léta 1928-1931*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1937.

jednoho spisu projednáváno více vražd, záznamy jsou rozděleny. Každý jeden záznam tak odpovídá jedné vraždě nebo pokusu vraždy, pokud není explicitně zmíněno, že text mluví o počtu spisů.

Navíc se pochopitelně před soud dostaly převážně spisy se známým pachatelem, data tak neposkytují reprezentativní obraz o všech vraždách dokonaných na území Krajského soudu v Olomouci. Proto je nutné při sledování analytických výstupů myslet na to, že jde o vraždy vyšetřené, kdy se pachatele podařilo před soudem usvědčit.

Pro statistickou analýzu bylo vybráno způsobem popsáním výše 53 spisů zachycujících celkem 61 vražd a pokusů o vraždu. Tabulka 3.1 ukazuje, z jakých důvodů byly ostatní spisy ze statistické analýzy vyloučeny.

Tabulka 3.1: Tabulka počtu spisů podle druhu a důvodu vyřazení.

rok	spisů	stat. zprac.	vražda	pokus	nov.*	neprokázáno	jiné**
1918	0	0	0	0	0	0	0
1919	3	1	1	0	2	0	0
1920	9	6	5	1	2	0	1
1921	8	2	2	0	2	1	3
1922	5	4	4	0	0	1	0
1923	11	6	3	3	2	1	2
1924	5	1	1	0	0	1	3
1925	3	1	1	0	1	0	1
1926	5	2	2	0	0	3	0
1927	9	4	3	1	2	3	0
1928	11	3	2	1	0	5	3
1929	7	2	2	0	0	2	3
1930	12	4	3	1	2	0	6
1931	11	3	3	0	3	3	2
1932	11	3	2	1	2	3	3
1933	3	0	0	0	1	0	2
1934	9	5	4	1	1	2	1
1935	10	2	2	0	3	3	2
1936	15	2	2	0	3	3	7
1937	8	2	2	0	2	3	1
1938	5	0	0	0	4	1	0
celkem	160	53	44	9	32	35	40

*Vraždy novorozeňat

**Mezi jiné důvody patří: momentální nedostupnost, absence rozsudku, čin s vraždou související, čin mimo sledované období a spisy, u kterých bylo řízení zastaveno.

Veškeré spisy jsem fyzicky prostudoval a zaznamenal analytické údaje o způsobu provedení, pachateli, oběti a samotném soudním řízení. Tyto analytické údaje však kvůli nepravidelné úplnosti spisů nejsou vždy kompletní. V rámci statistické analýzy je četnost absence údaje u výsledků vždy zmíněna.

Co do věku bylo možné v některých případech na základě spisu položku odhadnout. Pokud bylo ze spisu zřejmé, že lze vytvořit takový odhad, který se mylí nanejvýš o pět let, byl tento odhad do statistiky zařazen.

Zároveň byla analyzována i obsahová stránka spisů se zaměřením na kriminalistické metody a způsob, jakým přispěly k dokazování vraždy před soudem. Tímto způsobem byly procházeny i spisy některých soudů, které nevedly k odsouzení pachatele, a nejsou tak analytickými výstupy zachyceny.

3.1.1 Metodika získávání údajů

Detailní projití všech 160 spisů, které jsou pod nadpisem vraždy evidovány v archivním inventáři, pochopitelně nebylo možné. Ačkoliv se počet spisů se zavedením kritérií zmíněných v předešlé podkapitole snižuje, stále by se jednalo o tisíce stran spisového materiálu. Proto bylo nutné stanovit metodický systém procházení spisů.

Postup při zpracovávání spisů pro odbornou práci společně se zdůvodněním jednotlivých kroků:

1. Vytvoření záznamu do tabulky pro statistické zpracování na základě inventárního zápisu. Některé mimořádně krátké spisy nebyly dále zpracovávány.
2. Začátek procházení spisu, přečtení obsahu.
3. Přečtení rozsudku, který určoval, zda jde o případ, který je zahrnutý do statistické části práce.
4. Přečtení četnické zprávy, byla-li součástí (tzv. species facti – vylíčení děje). Tato zpráva totiž často zmiňuje i některé kriminalistické metody, které ze specifických důvodů nebylo možno využít.
5. Letmé procházení spisu chronologicky, přičemž byla pozornost zvláště soustředěna na komunikaci mezi soudem a četnickými stanicemi, která často zahrnovala pokyny k šetření a jeho výsledky a přečtení znaleckých posudků, byli-li součástí.
6. Přečtení obžaloby pro pochopení celkové skutkové podstaty činu a zjištění hlavních důkazů.

7. Projití části spisů chronologicky následující rozsudek. Pro doplnění informací o odvoláních a zmatečných stížnostech, které mohly ukázat na chybu ve vyšetřování.

Informace relevantní pro tuto práci byly v rámci celého procesu procházení jednotlivých spisů zaznamenány pro pozdější zpracování. Pokud spis zahrnoval některé události a metody, kterými se od ostatních odlišoval, byla mu věnována větší pozornost.

3.2 Statistické zpracování údajů o vraždách

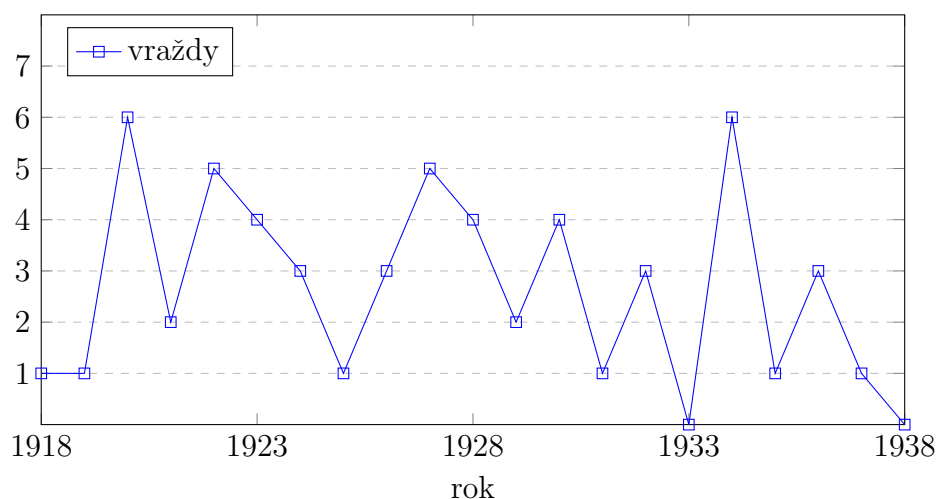
Statistické zpracování spisů poskytuje cenný obraz o typu vražd, kterými se kriminalisté za první republiky zabývali. Pokládá základ kvalitativní analýze spisů s cílem popisu využívání jednotlivých kriminalistických metod. Jen těžko totiž lze zkoumat kriminalistiku, pokud nevíme, na jakých případech byla užívána.

V období mezi lety 1919 a 1931, tedy v období, které zachycují prvorepublikové trestní statistiky, bylo za vraždu nebo pokus o vraždu odsouzeno celkem 39 lidí. Při přepočtu na obyvatele jde za rok v průměru o 0,53 vraždy na sto tisíc obyvatel. Míra je tak vyšší, než celorepublikový průměr 0,46 vraždy na sto tisíc obyvatel, tento rozdíl však nedosahuje statistické významnosti.¹²¹ I pokus o vysvětlení vyšší míry vražd je ale mimo rámec této práce.

Jak už bylo zmíněno výše, následující analýza vychází ze všech spisů, kde byl pachatel odsouzen pro vraždu dokonanou nebo nedokonanou s výjimkou vražd novorozeňat.

¹²¹Pro ověření statistické významnosti byl využit z test pro dvě populační proporce. Hypotézou byl rozdíl v poměru vražd v obvodu olomouckého krajského soudu a zbytku Čech, Moravy a Slezska, nulovou hypotézou pak absence takového rozdílu. Hodnota $p = 0,29$, nulová hypotéza tak nemohla být vyvrácena.

3.2.1 Rozložení vražd napříč sledovaným obdobím

Údaj dostupný u 56 vražd z 61.

Obrázek 3.1: Časová osa vražd

Graf 3.1 reprezentuje rozložení vražd v rámci celého sledovaného období. Ačkoliv jsou zde patrné silné výkyvy, jen těžko je lze přisuzovat důsledkům konkrétních historických událostí. Spekulovat je možné o vlivu hospodářství, které procházelo krizí například mezi lety 1920 a 1923, kdy v porovnání se zbytkem období můžeme vidět vyšší počet vražd.¹²²

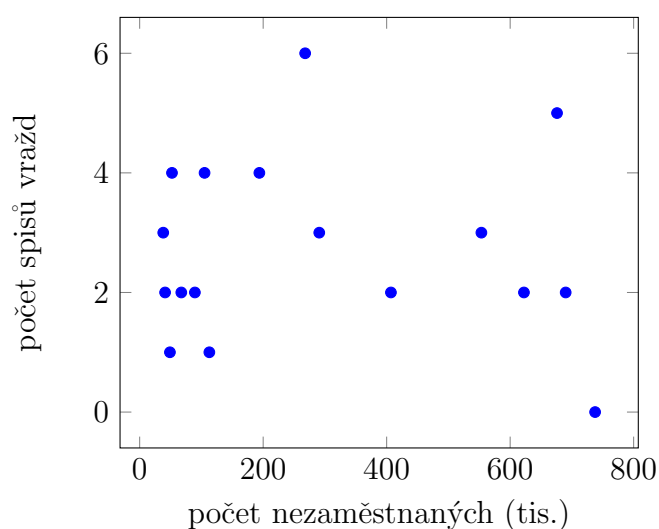
Toto vysvětlení ale zpochybňuje poměrně vysoký počet vražd v období konjunktury na konci dvacátých let a také nula evidovaných vražd v roce 1933, kdy v Československu dosáhla svého dna Velká hospodářská krize.¹²³ Zdánlivě by se stavem hospodářství mohla lépe korelovat celorepubliková data zmíněná v kapitole 1.5.2.

Přestože je hodnocení hospodářské situace a jejích možných vlivů na kriminalitu mimo rámec této práce, rozhodl jsem se zjistit míru korelace mezi

¹²²Václav PRŮCHA. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: období 1918-1945*. Brno: Doplněk, 2004. ISBN: 807239147X.

¹²³Tamtéž.

počtem nezaměstnaných a počtem vražd v jednotlivých letech. Data o nezaměstnanosti jsou dostupná až od roku 1921. Hypotézou bylo, že tyto dvě proměnné spolu budou korelovat, nulovou hypotézou pak absence korelace mezi nimi. Jak je ale patrné z grafu 3.2, napříč celým sledovaným obdobím se mezi počtem nezaměstnaných a vražd nevyskytuje lineární vztah. To potvrzují výsledky statistické analýzy se zanedbatelným korelačním koeficientem $(-0,07)$ a hodnotou p vysoce přesahující hranici $0,05$.¹²⁴

*Data o nezaměstnanosti pocházejí z publikace Jakuba Rákosníka.*¹²⁵

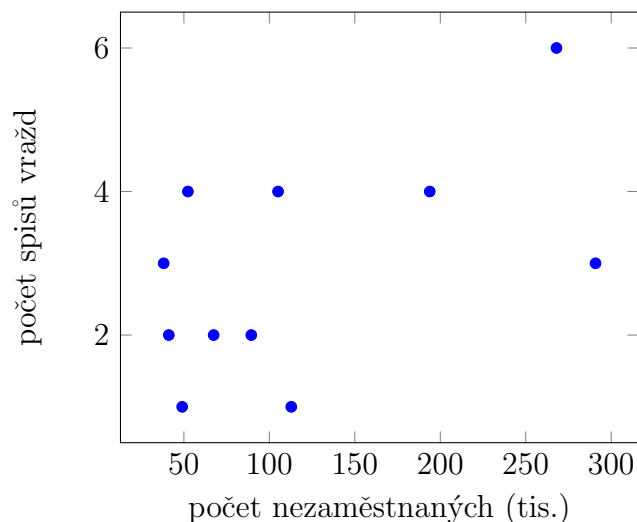
Obrázek 3.2: Vztah mezi počtem nezaměstnaných a počtem vražd mezi lety 1921 a 1937.

Pokud se ale zaměříme pouze na období před Velkou hospodářskou krizí, výsledek je jiný. Graf 3.3 ukazuje již patrnější vztah mezi dvěma zobrazenými proměnnými. Hypotézou je i tady statisticky významná korelace mezi počtem vražd a počtem nezaměstnaných (nulovou hypotézou absence takové korelace). Korelační koeficient lineárního vztahu zde činí $0,55$ (silná korelace) a

¹²⁴Nulová hypotéza tedy nemohla být vyvrácena.

¹²⁵Jakub RÁKOSNÍK. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN: 978-80-246-1429-8.

přibližuje se statistické významnosti s $p = 0,08$. Nulová hypotéza ale nemůže být vyvrácena.¹²⁶

Data o nezaměstnanosti pocházejí z publikace Jakuba Rákosníka.¹²⁷

Obrázek 3.3: Vztah mezi počtem nezaměstnaných a počtem vražd mezi lety 1921 a 1931.

3.2.2 Osoba pachatele

Pachateli byli převážně muži. Z celkového počtu 61 skutků byl hlavním pachatelem muž v 56 případech, žena v 5 případech. Žena byla tedy hlavním pachatelem v 8,2 % případů, oproti celorepublikovým statistikám ze sledovaného období jde o poloviční zastoupení, rozdíl ale není statisticky významný vzhledem k tomu, že celorepubliková statistika pokrývá jen část období.¹²⁸ V devíti

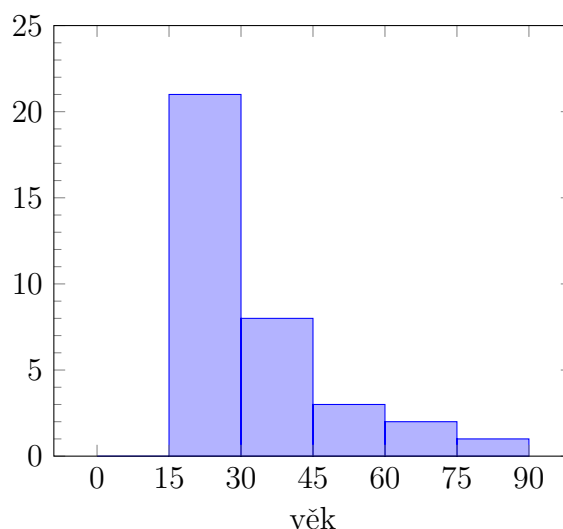
¹²⁶Shodná analýza za stejné hypotézy na republikových datech vykazuje takřka totožné výsledky s korelačním koeficientem 0,58 a o něco nižší hodnotou p (0,06). Ani zde ale nemůže být nulová hypotéza vyvrácena.

¹²⁷RÁKOSNÍK, *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*.

¹²⁸Pro ověření statistické významnosti byl využit z test pro dvě populační proporce. Hypotézou byl rozdíl v poměru vražd spáchaných ženami v obvodu olomouckého krajského soudu a zbytku Čech, Moravy a Slezska, nulovou hypotézou pak absence takového rozdílu.

případech měl vrah spolupachatele.

Průměrný věk pachatele činil 32 let, median je však nižší: pouze 25 let. Nejmladšímu pachateli bylo 17 let a nejstaršímu 78 let. Obecně tak lze říci, že se vražd dopouštěli především mladí lidé. Údaj byl sledován u celkem 35 případů z 61.

Údaj dostupný u 35 vražd z 61.

Obrázek 3.4: Histogram rozdělení věku pachatele

Zachycovány byly také povolání pachatelů. Z většiny jde buď o dělníky bez zvláštní kvalifikace nebo o nezaměstnané či příležitostné pracovníky. Celkem tyto kategorie odpovídají pachatelům více než poloviny činů, u kterých byl údaj dostupný. Významná je absence jakéhokoliv povolání, které by značilo vyšší společenský status (např. ředitel) napříč všemi sledovanými spisy. Detailněji povolání pachatele zachycuje tabulka 3.2.

Hodnota $p = 0,19$, nulová hypotéza tak nemohla být vyvrácena.

Tabulka 3.2: Tabulka povolání pachatele.

povolání pachatele	počet vražd
dělník	13
řemeslník	10
ve výuce	5
na dráze	4
nezaměstnaný	4
nádeník	3
rolník	2
čeledín	2
údaj chybí	17

Sledován byl také majetek pachatele. Tento údaj ale u značné části spisů chybí, dostupný je pouze u 20 případů. V 19 z těchto dvaceti případů byl pachatel označen jako nemajetný, v jednom případě pachatel vlastnil 5 měřic pole (necelý jeden hektar) a 16 000 Kč, které získal prodejem svého bytu, jelikož mu oběť přislíbila sňatek, ke kterému se však později neměla.¹²⁹ Obecně tak lze říci, že pachatelé pocházeli spíše z nižších společenských vrstev.

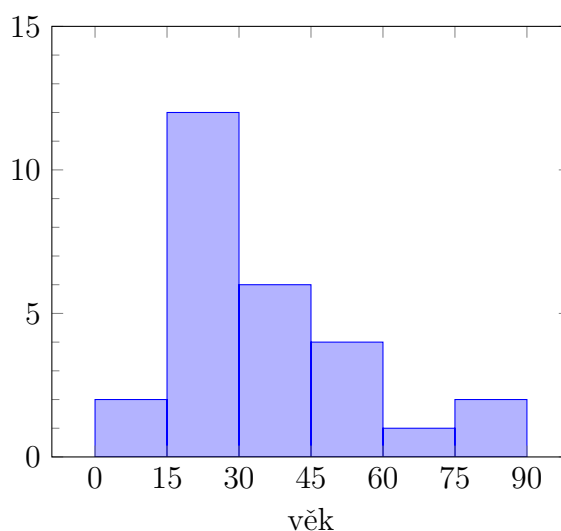
Poslední proměnnou sledovanou u osoby pachatele byla jeho předešlá trestná činnost, tedy zda byl pachatel zachovalý (neměl předcházející záznam o trestné činnosti). Zmínka o předešlých trestech (nebo jejich absenci) byla nalezena u 34 případů, z toho ve 20 případech měl pachatel trestní minulost. Míra recidivy tak u vraždy byla poměrně vysoká.

3.2.3 Osoba oběti

Narozdíl od pachatele byly oběťmi vražd většinou ženy. Z celkového počtu 61 případů byla žena obětí 39krát, tedy v 64 % případů. Nejde o tak silnou nerovnoměrnost mezi pohlavími jako u osoby pachatele, přesto vidíme znatelnou převahu žen, především kvůli vraždám v domácnosti.

¹²⁹O případu detailněji mluví kapitola 3.3.4.

Věk oběti se prakticky shoduje s věkem osoby pachatele. Aritmetický průměr je jen o málo vyšší s hodnotou 34 let a medián i zde vychází na 25 let. Nejstarší oběti bylo 83 let a nejmladší 7 let.

Údaj dostupný u 27 vražd z 61.

Obrázek 3.5: Histogram rozdělení věku oběti

Narozdíl od pachatelů by se oběti na základě povolání daly zařadit většinou spíše do střední třídy. V rámci 23 případů, u kterých bylo zjištěno povolání oběti, se nejčastěji objevuje výměnkář („důchodce“), konkrétně v 5 případech. Vyšší zastoupení vyšších tříd společnosti mezi oběťmi dokazuje mimo jiné to, že mezi nimi nalezneme také tehdejšího ředitele cukrovaru v Krumsíně Karla Cukra.

Tabulka 3.3: Tabulka povolání oběti.

povolání oběti	počet vražd
výměnkář	5
dělník	3
příslušník bezpečnostních sborů	2
student	2
nezaměstnaný	2
služka	2
prodavačka	1
obchodník	1
ředitel	1
hodinář	1
hajný	1
řidič	1
statkář	1
údaj chybí	38

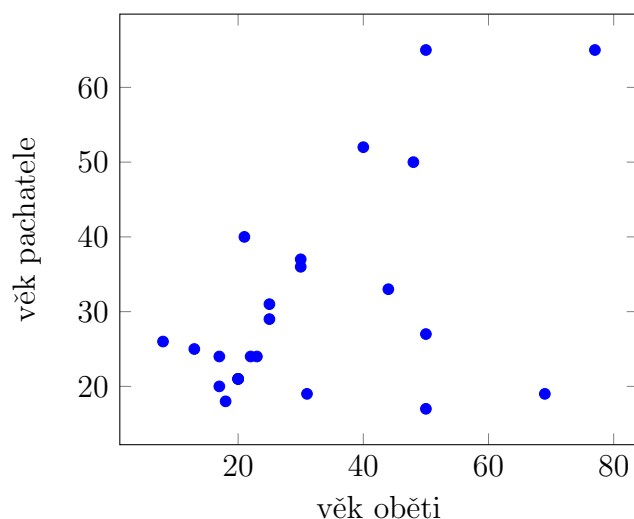
Majetek obětí nebyl vzhledem k absenci dokumentů, které by jej udávaly, sledován. Rovněž nebyla nijak sledována předešlá trestná činnost oběti, jelikož pro ni zpravidla nebyla vypracovávána zpráva o pověsti, a tak nemohla být ze spisu vyčtena. Výpis předešlých přestupků, přečinů a trestných činů nebyl pro soud relevantní, tudíž se ve spisech také nevyskytuje.

3.2.4 Vztah oběti a pachatele

Zajímavé může být sledování vztahů některých proměnných zachycených u osob pachatele a oběti. Například průměrný rozdíl věku pachatele a věku oběti činí 10 let. Rozhodl jsem se také sledovat korelaci mezi věkem pachatele a oběti. Moje hypotéza byla, že mezi věkem oběti a pachatele bude statisticky významná korelace.

Detailněji poměr mezi věkem pachatele zachycuje graf 3.6. Mezi proměnnými byla sledována lineární korelace, která je i na takto malém vzorku statisticky významná. Nulová hypotéza tak byla vyvrácena, přesto se do míry

korelace propisují časté anomálie, kdy si zejména mladší pachatelé hledali výrazně starší oběti.

Údaj dostupný u 24 vražd z 61. $r = 0,51$, $p = 0,01$.

Obrázek 3.6: Vztah mezi věkem oběti a věkem pachatele

Vztah pohlaví pachatele a oběti blíže specifikuje tabulka 3.4.

Tabulka 3.4: Tabulka vztahu mezi pohlavím oběti a pachatele.

	pachatel muž	pachatel žena
oběť muž	19	3
oběť žena	37	2

Sledováno bylo rovněž to, zda měl pachatel s obětí romatický vztah či zda byl mezi nimi vztah rodinný. Z celkem 48 případů, u kterých byl tento vztah sledován, bylo zaznamenáno 18 vražd, kdy mezi sebou oběť a pachatel měli romantický vztah, a 7 vražd, kdy mezi sebou měli vztah rodinný.

3.2.5 Čin vraždy

Údaj o místě vraždy byl nalezen u 39 vražd z 61 zpracovaných. Nejčastějším místem byl dům oběti (nebo společný dům pachatele a oběti) ve kterém se vražda odehrála v 17 případech. V zastoupení dále následuje cesta mezi městy, volná příroda a les se shodnými počty pěti evidovaných případů.

Tabulka 3.5: Tabulka počtu vražd podle místa provedení.

místo činu	počet vražd
doma	17
volná příroda	5
les	5
mezi městy	5
před domem	3
ve městě	3
okraj města	1
údaj chybí	22

Údaj o čase vraždy byl sledován u 22 případů vražd z 61. V rámci analýzy byl den rozdělen na čtyři části: noc (0–6), ráno (6–12), odpoledne (12–18) a večer (18–24). O něco vyšší počet vražd můžeme sledovat pouze ve večerních hodinách (dohromady 8 případů), což by šlo přisoudit tmě a menšímu okolnímu ruchu, který pachateli umožňuje jednodušší provedení činu, aniž by ho někdo zaznamenal. Mezi tím odpoledne i v noci šlo o 5 případů a ráno dokonce jen o 4 případy.

O něco zajímavější je pak analýza způsobu vraždy. Údaj byl nedostupný pouze u jedné vraždy, a tak je tato část analýzy zvlášť reprezentativní pro celý vzorek. Nejčastějším způsobem provedení bylo zastřelení objevující se u 28, tedy téměř poloviny, případů. Dalšími častými volbami pachatelů byly rány tupými předměty u sedmi vražd a rány ostrým předmětem (např. sekerou) společně s uškrcením se objevily shodně u pěti případů.

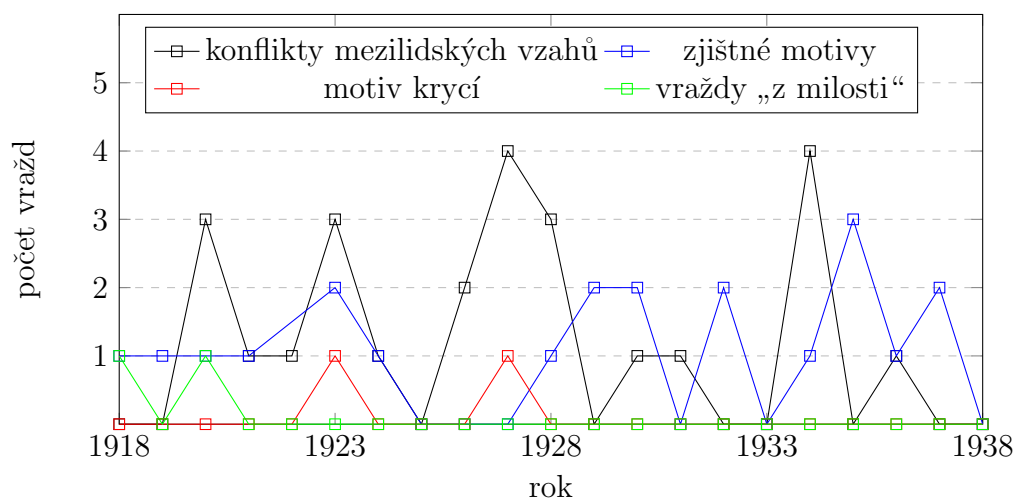
Tabulka 3.6: Tabulka způsobu provedení vraždy.

způsob provedení	počet vražd
zastřelení	28
rána tupým předmětem	7
uškrvení	5
rány sekerou	5
otrávení	4
utopení	3
podřezání	3
umlácení	2
ubodání	2
zapálení	1
údaj chybí	1

Pozornost byla věnována také tomu, zda se určité formy provedení vražd objevují v podobných obdobích: tedy zda se mohl pachatel pozdější vraždy inspirovat novinovým pokrytím předešlého činu. Takový fenomén se v datech opravdu alespoň jednou objevuje. Například tři ze čtyř otrav proběhly během jediného roku, kdy jeden pachatel postupně otrávil svého otce a babičku a jen dva měsíce po druhé vraždě jiný pachatel shodným způsobem zavraždil svého otce.

Ačkoliv by se napříč daty dalo nalézt ještě několik časových období, kde se schází několik vražd s podobným způsobem provedení, výrazně se liší v motivech i dalších okolnostech. Navíc je nutné poznamenat, že i u vybraného případu otrav je možnost inspirace pouze spekulativní a spis samotný žádnou zmínku o vzoru v předešlých vraždách neobsahuje.

Sledován byl také motiv vraždy pro analýzu zaznamenaný u 48 z 61 případů vražd. Nejčastějšími motivy byly motivy vyplývající z konfliktů mezilidských vztahů ve 25 případech, následované motivy zjištěnými (motivem zmocnit se majetku) ve 20 případech, vraždami krycími ve dvou případech a vraždou z útrpnosti v jednom případě.

Údaj dostupný u 49 vražd z 61.

Obrázek 3.7: Časová osa vražd podle motivů

3.2.6 Dokazování

Sledovány byly také druhy znaleckých posudků, které byly využívány u dokazování činů. Z celkem 53 spisů byl alespoň jeden znalecký posudek nalezen u 39 spisů. Nepřekvapivě je nejčastějším posudkem pitva nebo lékařské vyšetření oběti pokusu vraždy s celkem jednadvaceti evidovanými posudky, co do počtu pak s devíti posudky následuje znalecké zkoumání zbraně a se sedmi posudky vyšetření duševního stavu pachatele. Ostatní druhy znaleckých posudků se vyskytují pouze v jednotkách případů.

Tabulka 3.7: Tabulka počtu znaleckých posudků.

znalecký posudek	počet spisů
pitva	31
zbraň	9
psychiatrický posudek obviněného	7
chemický posudek	2
zkoumání krve	2
ocenění ukradených předmětů	3
písmoznalectví	1

3.2.7 Podmínky pro daktyloskopické zkoumání

Pro využití daktyloskopických stop je nutný materiál, na kterém může pachatel otisky zanechat. Mnohem vyšší šance na přítomnost takového materiálu je uvnitř budovy, kde je pachatel často nucen dotknout se dveří, okna nebo třeba skříní, pokud v nich něco hledá.

Proto je relevantní počet vražd, které se odehrály uvnitř a zároveň pachatelem nebyl někdo, kdo se v těchto prostorách běžně vyskytoval (v tom případě by daktyloskopická stopa byla jen těžko usvědčující). Z celkem 17 vražd, které se odehrály ve vnitřních prostorách výše zmíněné podmínky splňují pouze 3 vraždy. Ve zbylých 14 případech se pachatel v prostorách běžně pohyboval.

3.3 Využití kriminalisticko-technických metod v praxi

3.3.1 Kynologie

Ačkoliv mohla být pomoc psa v řadě případů cenným vodítkem za směrem odchodu pachatele z místa činu, v rámci zkoumaného vzorku spisů byly nalezeny pouze dvě zmínky o využití kynologie. V četnické zprávě ve spisu

Tk 1032/29 k vraždě Josefy Pliskové v Raškově se píše o tom, že byly stopy na místě činu zmařeny a proto nebylo možné psa pro stopování využít.¹³⁰

V pozdějším spise Tk 1099/31 v případě vraždy Anastezie Leitnerové v Třemešku u Šumperka je už použití policejního psa úspěšnější. Pes Argo četnické pátrací stanice v Olomouci na základě sekery, kterou byla oběť zavražděna, vystopoval cestu až k podezřelému Ernstu Weiglovi. Ten se ve své svědecké výpovědi bránil tím, že pes nezaštěkal na něj, ale že zaštěkal mezi ním a četníkem: to bylo však v rozporu s dalšími výpověďmi svědků, kteří udávali, že minul několik skupin lidí, aby došel přímo k Weiglovi.¹³¹

Nešlo ale o jediný důkaz. Jako pravděpodobného pachatele ho označilo hned několik svědků, což společně s označením služebním psem stačilo jako důvod k domovní prohlídce, při které byly nalezeny motyky od krve. Ty posloužily jako dostatečný důvod pro zadržení.¹³²

Zdálivá absence širšího využití metody ale nemusí nutně znamenat, že ve skutečnosti k jejímu užívání nedocházelo. Jelikož samotné označení psem nebylo považováno za zvlášť silný důkaz, je pravděpodobné, že by jeho role ve vyšetřování v soudním spisu nebyla příliš cenná. Velká část spisů navíc neobsahuje prvotní záznam od četnictva nebo policie, ve kterém by použití psa bylo pravděpodobně zmíněno.

3.3.2 Trasologie

První zmínka o využití trasologie pochází ze spisu Tk 1130/32, který zachycuje vraždu Františky Galíkové Arnoštem Tempichem na koupališti u Němické Libiny. Vedle koupaliště byla nalezena stopa boty, která byla v rámci četnické zprávy popsána co do rozměrů samotné stopy i co do rozměrů

¹³⁰KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 1032/29*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1929.

¹³¹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1931.

¹³²Tamtéž.

podrážky a podpadku.¹³³

Navzdory tehdejšímu poznání však nebyl vyhotoven odlitek a stopa byla s kladným výsledkem porovnána s obuví podezřelého pouze přímo na místě. Přitom znalecké zkoumání by bylo výrazně hodnotnější, neboť by umožnilo zkoumat i menší artefakty opotřebení obuvi a vedlo by tak ke konkrétní identifikaci Tempicha. Ve světle doznání Tempicha však už bylo vytvoření odlitku zjevně vnímáno jako nadbytečné.¹³⁴

V rámci žádného dalšího případu nebyly nalezeny stopy bot nebo nohou, kterým by byla kriminalisty věnována zvláštní pozornost. Trasologie však měla svou roli ještě při vyšetřování případu loupené vraždy třiaosmdesátileté Jenovéfy Dočkalové v Troubkách, kdy byly v trávníku na zahradě za jejím domem zjištěny dva otisky vypadající, jako by na místě leželi lidé. Tyto otisky nastiňovaly, že pachatelé byli dva – správný úsudek potvrzený později svědeckými výpověďmi.¹³⁵

Zmínka o pokusu o využití trasologie bylo více a jedna se objevuje už ve spise z roku 1920.¹³⁶ Všechny tyto zmínky se ale týkaly absence trasologických stop nebo nemožnosti jejich využití.

3.3.3 Fotografie

První fotografie se ve spisech objevují už v roce 1920, tedy ještě několik let před tím, než fotografie začalo aktivně zpracovávat ústřední četnické pátrací oddělení. První fotografie najdeme ve spise Vr 509/20, vraždy Cecilie Heikové Janem Heikem v Dolní Moravici. Jde o poměrně málo kvalitní snímky, které zachycují oběť a okolí místa činu. Důležité poznámky jsou psány přímo na

¹³³KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1932.

¹³⁴Tamtéž.

¹³⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 1374/32*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1932.

¹³⁶KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 1262/20*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1920.

snímek, chybí ale jakákoliv data o místě či datu pořízení.¹³⁷

Obrázek 3.8: Nejstarší fotografie ve sledovaném vzorku spisů.¹³⁸

Spis Vr 2975/20 vraždy Františky Pečínkové Antonínem Pečínkou v lese u Nových Zámků obsahuje dvě fotografie místa činu, na něž jsou vyznačeny a popsány některé důležité body. Fotografie už jsou podlepeny tvrdým papírem. Vyhotoveny ale nebyly četnictvem, pořídil je soukromý fotograf František Vopat z Litovle.¹³⁹

¹³⁷KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 509/20*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1920.

¹³⁸Tamtéž.

¹³⁹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1920.

Obrázek 3.9: Fotografie místa činu Františky Pečínkové¹⁴⁰

Průlom ve využití kriminalistické fotografie značí založení četnické pátrací stanice v Olomouci v roce 1928. Spis Tk 305/28 zachycuje případ loupežné vraždy Františka Horáka u Lověšic, u které se četnictvo udáním dozvědělo o pachateli Františku Zbořilovi. Ukázal se zde pokrok, který přineslo lepší vybavení četnických pátracích stanic.¹⁴¹

Poprvé zde vidíme fotografie samotných pachatelů. Jejich fotografie byly zhotoveny jako dvoudílné, byly tedy složeny z pravého profilu a přesného průčelí. Z druhé strany fotografie najdeme nacionálně fotografovaného. Navzdory doporučením z dobové příručky ale na zadní straně nenajdeme čas ani místo samotného pořízení fotografie.¹⁴²

¹⁴⁰KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20*.

¹⁴¹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 305/28*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1928.

¹⁴²Tamtéž.

Obrázek 3.10: Dvojdílné fotografie Františka Zbořila a Františka Hrnčíře¹⁴³

Značný posun zde vidíme i co se týče fotografií místa činu. Fotografie byly četnickým pátracím oddělením podlepovány tvrdým papírem, na který rovněž četníci doplnili popis samotné fotografie. Obrázek 3.11 vyobrazuje ostatky Františka Horáka, který byl ze země vykopán až rok po samotné vraždě.¹⁴⁴

¹⁴³KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 305/28*.

¹⁴⁴Tamtéž.

Obrázek 3.11: Fotografie ostatků Františka Horáka¹⁴⁵

U pozdějších případů už fotografie vypadaly prakticky identicky jako v případě vraždy Františka Horáka. To především proto, že už je téměř u všech činů pořizovalo olomoucké pátrací oddělení (nebo byly alespoň fotografie pořizovány pod jeho dohledem). Napříč spisy ale nenalezneme žádné fotografie zpracované ústředním četnickým pátracím oddělením.

3.3.4 Balistika

Navzdory zmíněné úrovni balistiky za první republiky nebyl za sledované období zjištěn jediný posudek, který lze označit jako balistický. Přesto bylo napříč spisy sledováno sedm posudků zabývajících se zbraněmi. Znalci ale v těchto případech byli prodejci zbraní, kteří spíše přinesli informace o typu

¹⁴⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 305/28*.

použité zbraně, než detailní zkoumání stop na střele.

První takový posudek nalezneme ve spise Vr 2856/23 zabývajícím se pokusem vraždy Josefa Meiera ve Šternberku. Zde se znalci zabývají především otázkou, zda mohla být střela z použitého revolveru z dané vzdálenosti smrtelná: klíčový údaj pro právní klasifikaci činu. Znalci udali, že rána z daného revolveru je smrtelná na 10 až 15 kroků, zasáhne-li důležité ústrojí. Čin tak byl klasifikován jako pokus vraždy, vzhledem k tomu, že v daném případě pachatel střílel na dva korky. Znalec za posudek likvidoval 10 korun.¹⁴⁶

Posudky zbraní ale mohly být i detailnější. Spis Tk 804/26 dokumentuje případ vraždy Julie Svozilové jejím partnerem Floriánem Dostálem v Brodku u Prostějova proto, že vycouvala ze sňatku. Dostála motivoval především fakt, že kvůli příslibu svatby prodal svůj dům, a tak se po odmítnutí octl v obtížné situaci. Vrah mimo jiné udával, že po vraždě si chtěl život ukončit svou zbraní, která ale selhala a nevystřelila.¹⁴⁷

I zde byl soudním znalcem obchodník se zbraněmi. Stejně jako u dříve zmíněného případu zhodnotil nebezpečnost výstřelu z pistole, který v tomto případě byl podle znalce smrtelný až do vzdálenosti 40 kroků. Znalec vyvrátil verzi podezřelého, když odmítnul, že zbraň mohla selhat. Kromě toho ale také uvedl, že zajištěná střela je identická s náboji nalezenými u zbraně, a implikoval tak, že byla vystřelena z předložené pistole. Tomto úsudku ale nijak nepředcházela hlubší balistická analýza. Znalec za posudek likvidoval 40 korun.¹⁴⁸

Je obtížné usoudit, jakou hodnotu by takové dovození mělo u soudu. Posudek byl sice v rámci přelíčení přečten, vražednou zbraň ale zároveň pomohl nalézt přímo pachatel po svém doznání, a tak nebyla samotná identifikace pistole předmětem hlubšího zkoumání soudem.¹⁴⁹

¹⁴⁶KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 2856/23*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1923.

¹⁴⁷KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 804/26*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1926.

¹⁴⁸Tamtéž.

¹⁴⁹Tamtéž.

V rámci zkoumaných spisů také existuje jeden případ, kdy možná k pokusu o využití hlubší balistické analýzy mělo dojít. V případě vraždy hajného Lubricha v lese zkoumaného spisem Tk 1929/28 podezřelý Antonín Ohneiser odmítal účast na vraždě, přestože byl prokazatelně v den vraždy v onom lese. V rámci své výpovědi udával, že si pouze šel vyzkoušet nově koupenou zbraň, která mu ale neměla vyhovovat, a tak ji v lese pohodil.¹⁵⁰

Výpověď o místě odhození zbraně jednou změnil, ani na jednom z udaných míst se nenacházela. Místo toho byla až dva roky po vraždě v lese nalezena zbraň typově shodná se zbraní vražednou. Ačkoliv Ohneiser popíral, že jde o jeho zbraň, dva svědci ji jako Ohneiserovu bezpečně poznali. Právě v této části spisu se nachází ve zprávě od olomoucké četnické pátrací stanice zmínka o tom, že bude soudu zbraň zaslána, „jakmile bude provedena zkušební střelba“.¹⁵¹

Žádná další zmínka o této zkušební střelbě či dalším zkoumání zbraně se ve spise nenachází a trestní řízení bylo pro nedostatek důkazů zastaveno. Možná bylo zkoumání vyhodnoceno jako zbytečné ve chvíli, kdy by bylo jen obtížně možné dokázat, že šlo o Ohneiserovu zbraň, a navíc mohl podezřelý argumentovat tím, že jeho zbraň někdo pouze našel. V tom případě by znalecké označení zbraně jako zbraně vražedné usvědčení pachatele nijak nepomohlo.¹⁵² Přímo balistický znalecký posudek tak v rámci zkoumaného vzorku nenajdeme.

3.3.5 Daktyloskopie

První zmínka o pokusu o zkoumání daktyloskopických stop pochází už z roku 1921 ze spisu zachycujícího loupežnou vraždu hodináře Antonína Kostroně skupinou tří pachatelů ve Štítech. K dalšímu zkoumání zaslal olomoucký okresní soud policejnímu úřadu v Olomouci prosklenou skříňku společně

¹⁵⁰KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 1929/28*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1928.

¹⁵¹Tamtéž.

¹⁵²Tamtéž.

s otisky zavražděného Kostroně, aby bylo zjištěno, zda otisky na této skřínce patří jemu.¹⁵³

Ačkoliv mohlo jít o brzký příklad využití otisků prstů pro usvědčení pachatele, skříňka úřadu dorazila rozbitá bez patrných otisků. Pro detailnější prozkoumání bylo sklo zasláno poznávacímu úřadu při policejním ředitelství v Praze. I to ale otisky na střepech hledalo bezvýsledně.¹⁵⁴

Teprve později docházelo k rutinnímu daktyloskopování obviněných. Spis Tk 804/26 ještě explicitně udává, že obviněný nebyl daktyloskopován ani focen.¹⁵⁵ Teprve ve spise Tk 2175/27 se nachází zmínka o snímání otisků prstů obviněného a tento postup se po zřízení četnické pátrací stanice v Olomouci v roce 1928 stal běžným.¹⁵⁶

Daktyloskopovány byly také neznámé mrtvoly, jak dokazuje spis zachycující vraždu Jana Buchty u Pivonína. Jeho totožnost nebyla původně známa, proto byly její otisky sejmuty a zaslány ústřednímu četnickému pátracímu oddělení v Praze, jeho evidence však Buchtovy otisky nezahrnovala. Poprvé evidence pomohla k ověření totožnosti podezřelého Kristiena Ervína u vraždy Josefy Pliskové v Raškově. Jeho otisky totiž v evidenci nalezeny byly.¹⁵⁷

Ještě jednou je v rámci zkoumaného vzorku nalezena zmínka o pokusu o využití metody pro usvědčení pachatele, konkrétně v případě vraždy Anastezie Leitnerové v Třemešku u Šumperka, z níž byl podezřelý Ernst Weigl. Otisky zaslané ústřednímu četnickému pátracímu oddělení v Praze však nebyly ke zkoumání způsobilé, což se stalo jedním z důvodů, proč Weiglovi vina nebyla nikdy prokázána.¹⁵⁸

¹⁵³KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 1460/21*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1921.

¹⁵⁴Tamtéž.

¹⁵⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 804/26*.

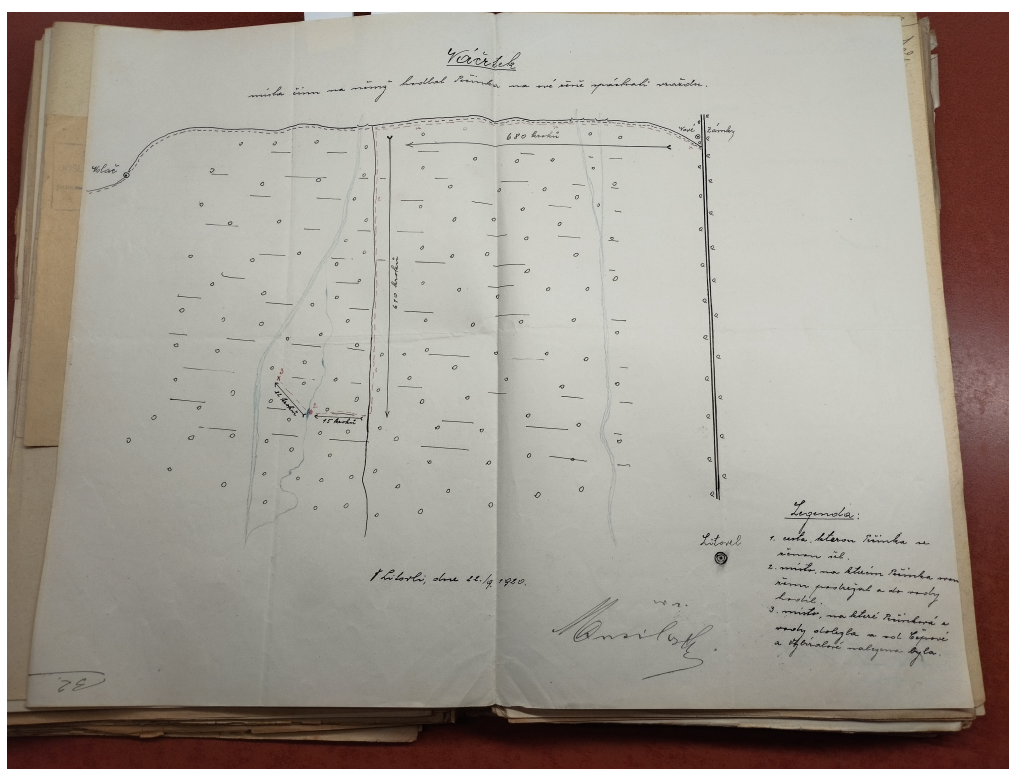
¹⁵⁶KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 2175/27*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1927.

¹⁵⁷KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1032/29*.

¹⁵⁸KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*.

3.3.6 Písmoznalectví

Posudek z oboru písmoznalectví se napříč spisy objevuje pouze jednou, a to u případu pokusu vraždy Františky Pečínkové v lese u Nových Zámků. Obviněný Antonín Pečínka udal, že se Pečínková pokusila o sebevraždu, což měl podložit její dopis na rozloučenou. Právě tento dopis se stal předmětem písmoznaleckého zkoumání.¹⁵⁹

Obrázek 3.12: Náčrtek místa vraždy Františky Pečínkové.¹⁶⁰

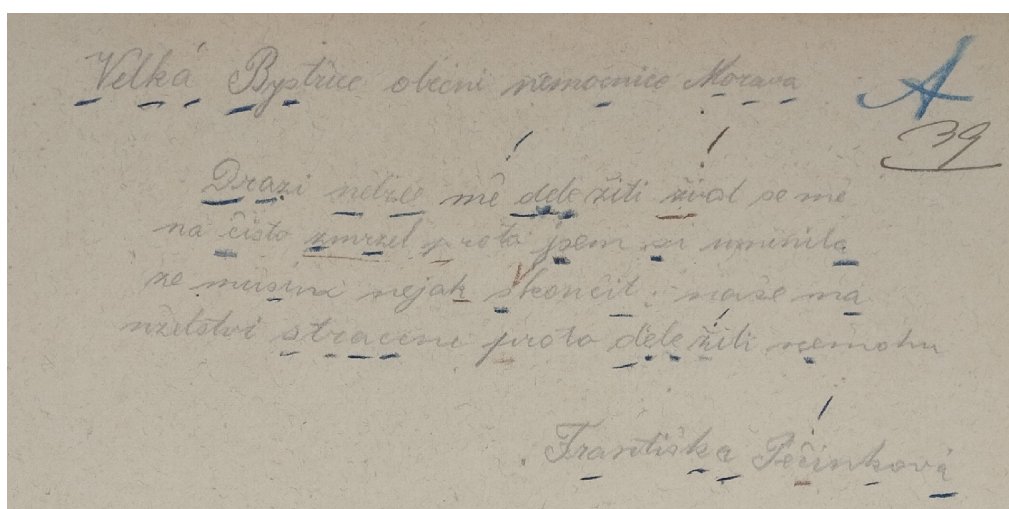
Znalec měl kromě samotného dopisu k dispozici zkušební diktát Antonína Pečínky, jím psaný text na pohlednici a několik podpisů na protokolech. Zkoumáno bylo zároveň písmo milenky Pečínky, Marie Černé. Konkrétně šlo

¹⁵⁹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20*.

¹⁶⁰Tamtéž.

o její zkušební diktát, jí psaný anonymní dopis a podpisy v protokolech.¹⁶¹

To, že by mohla být autorkou dopisu Marie Černá znalec rychle vylučuje s tím, že „ačkoliv rukopis M. Černé vykazuje jisté podobnosti s rukopisem v dopise č. I, přesto celkový ráz jest jiný a nelze proto Marii Černou označiti za pisatelku dopisu č. I“. Jen podle podpisu Pečínkové dokázal znalec rovněž vyloučit, že by pisatelkou rozlučného dopisu byla ona sama což později potvrdil po doplnění zkušebního diktátu Pečínkové.¹⁶²

Obrázek 3.13: Zkušební diktát Pečínkové s vyznačenými specifickými znaky.¹⁶³

Na základě zkušebního diktátu Pečínkovy a jím psané pohlednice znalec zmínil celkem dvanáct specifických znaků jeho písma, které se shodují s rozlučným dopisem údajně pocházejícím od Pečínkové. Zmiňuje znaky písmen typické pro Pečínkův rukopis, které se rovněž objevují v rozlučném dopise.¹⁶⁴

¹⁶¹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20*.

¹⁶²Tamtéž.

¹⁶³Tamtéž.

¹⁶⁴Tamtéž.

Obrázek 3.14: Pohlednice od Antonína Pečínky s vyznačenými specifickými znaky.¹⁶⁵

Na základě těchto zjištění dokázal znalec dojít k závěru, že je Antonína Pečínku nutno pokládati za pisatele dopisu na rozloučenou podepsaného jménem Františka Pečínková. Tím znalecký posudek vyvrátil verzi sebevražedných úmyslů Pečínkové a společně se svědeckými výpovědi vedl k odsouzení Pečínky. Znalec za něj likvidoval 120 korun.¹⁶⁶ Žádné další zmínky o využití písmoznalectví se v rámci zkoumaných spisů nevyskytují.

3.3.7 Zkoumání vlasů

Ve dvou ze zkoumaných spisů je zmínka o zajištění vlasů na místě činu nebo na oděvu pachatele. Jde o spisy Tk 263/29, loupežnou vraždu Jana Buchty

¹⁶⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20.

¹⁶⁶Tamtéž.

polenem v lese u Pivonína 3. 1. 1929, a Tk 1099/31, loupežnou vraždu Anastezie Leitnerové dvěma ranami do hlavy 1. 6. 1931.^{167,168}

V případě vraždy Jana Buchty v lese u Pivonína byly vlasy zajištěny na místě činu, konkrétně na poleně, kterým byl Buchta udeřen. Spis ale neobsahuje žádnou zmínku o další analýze těchto zajištěných vzorků. Absence další analýzy pramení zřejmě z toho, že pachatel Josef Kovář nosil uloupené šaty oběti, což společně s dalšími důkazy pro usvědčení stačilo, a tak by znalecký posudek vlasů zajištěných na místě činu neměl pro soud přidanou hodnotu.¹⁶⁹

U vraždy Anastezie Leitnerové v Třemešku u Šumperka bylo oproti tomu dokazování činu složitější, což je zjevné z absence rozsudku u tohoto případu. Analýza proběhla na vzorcích vlasů, které byly nalezeny mezi prsty oběti a na vlasech z kabátu podezřelého Ernsta Weigla. Společně s nimi dostali znalci jako referenci vzorky vlasů oběti i pachatele.¹⁷⁰

Znalec určoval, zda byly vlasy odstřiženy, jakou měli barvu, jak v nich byl uložený pigment a v jakém množství, zda byla vnější kresba pravidelná, zda v některých místech vystupovala dřevina vlasu a jakou měl vlas šířku. Na základě těchto poznatků znalci formovali závěry svého posudku.¹⁷¹

Znalecký posudek v případě Leitnerové vyvrátil, že by vlas na Weiglově kabátě pocházel od ní. Mezi tím u vlasu nalezeného mezi prsty Leitnerové znalec určil, že mohlo jít o Weiglův vlas, lišil se ale v množství barviva. To, společně s faktem, že tento vlas mohl patřit i některému z lidí, kteří s tělem Leitnerové po činu manipulovali, váhu znaleckého posudku snížilo.¹⁷²

¹⁶⁷KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 263/29*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1929.

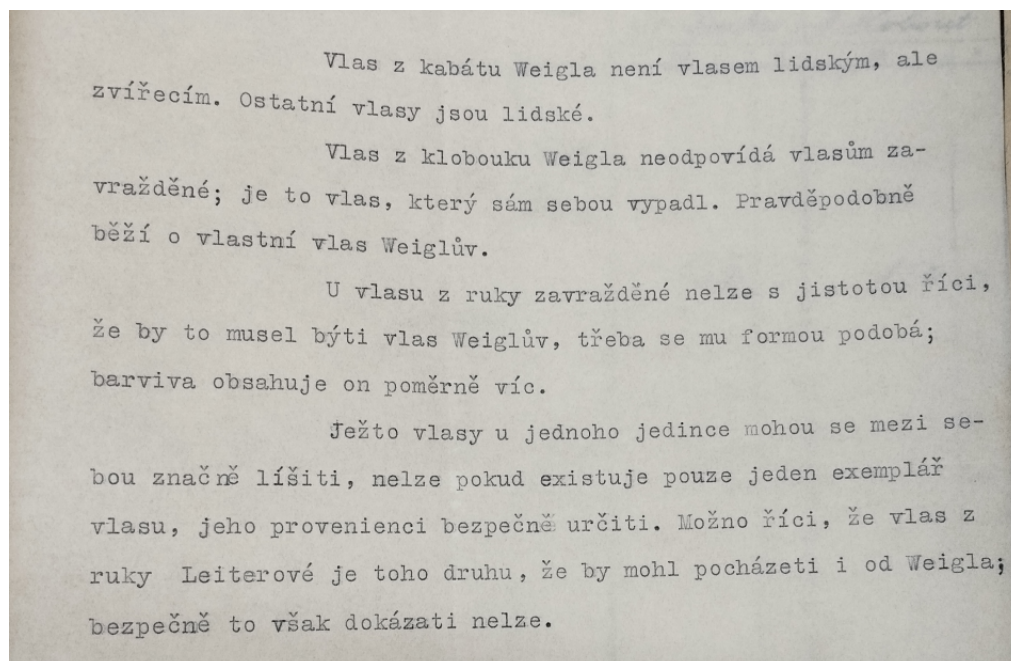
¹⁶⁸KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*.

¹⁶⁹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 263/29*.

¹⁷⁰KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*.

¹⁷¹Tamtéž.

¹⁷²Tamtéž.

Obrázek 3.15: Text znaleckého posudku vlasů nalezených v rámci šetření vraždy Anastazie Leitnerové.¹⁷³

Množství zkoumaných parametrů u vlasů ukazuje, že teoreticky mohlo jít v řadě případů o cenný důkaz, který by hrál roli při usvědčení pachatele. Napříč studovanými spisy se však takový případ nenachází a znalecký posudek týkající se vlasů byl dokonce vypracován pouze v jednom, výše zmíněném, případě.

3.3.8 Zkoumání krevních stop

První zmínka o zkoumání krevních stop pochází ze spisu Vr 2626/19 ze Studené Loučky, tedy vůbec prvního spisu vraždy v rámci sledovaného období. Znaleckému zkoumání Dr. Berky byl podroben kabát podezřelého Jana Blattnera. Skvrny byly nejdříve vystaveny kyslíčníku vodičitému. Poté byly jejich seškrábané kousky zkoumány pod mikroskopem v roztoku soli a kyseliny octové nebo v roztoku jodu a síranu amonného pro důkaz krevního barviva.

¹⁷³KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*.

Luh ze skvrn byl zkoušen na přítomnost lidských bílkovin. Všechny zkoušky byly negativní. Znalec za posudek likvidoval 105 korun.¹⁷⁴

Zdárnější bylo využití metody v rámci spisu Vr 1262/20 zachycujícího loupežnou vraždu Františky Odstrčilové v Lutotíně. K chemickému zkoumání bylo zasláno hned několik předmětů: kalhoty obviněného, zástěra oběti, hadra nalezená v zahradě oběti a pět pětikorunových bankovek. Na všech těchto předmětech byly patrné skvrny, u kterých se zdálo, že mohly být skvrnami krevními.¹⁷⁵

Vyšetření popsal znalec Dr. Berka tímto způsobem:

1. *U všech jen poněkud podezřelých skvrn podniknuta zkouška kysličníkem vodičným [peroxid vodíku, pozn. aut.] na katalytickou schopnost krevní; místa při této zkoušce reagující byla jako podezřelá z krve zkoušena dále, kdežto od míst nereagujících abstrahováno [nepřihlížet k, pozn. aut.] vůbec (ježto se nemohlo jednati už o krev – kdežto v 1. případě mimo krev mohlo běžeti i o věci jiné).*
2. *Místa podezřele sub a) reagující zkoušena na přítomnost barviva krevního (mikrochemické krystally po sulfhydratu ammonatém, pyridinu, a roztoku jodu); skvrny nepatrné na papíře podrobeny direktní mikroskopické prohlídce po předchozím zprůhlednění papíru aether. oleji.*
3. *Vylouhované zbytky skvrn (v roztoku soli) sráženy immuními sery a sice takovými, jež mají schopnost tu pouze pro krev neb bílkovinu lidskou, nikoliv pro odrůdy zvířat; při tom bylo použito hojně kontroll (krev skopčí, jistá krev lidská).¹⁷⁶*

Postup znalce ukazuje už značně sofistikované metody ve znaleckém oboru. Zvláště stojí za povšimnutí fakt, že při určování jakosti krve (zda byla lidská

¹⁷⁴KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 2626/19*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1919.

¹⁷⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 1262/20*.

¹⁷⁶Tamtéž.

či nikoliv) bylo využíváno kontrolních vzorků, aby znalec předešel chybným závěrům v případě nezdařeného chemického postupu.

Zkouška na lidskou krev byla v případě posudku k vraždě Odstrčilové negativní u kalhot obviněného, pozitivní u zástěry i hadry, kde ale znalec upozorňoval na to, že krev pravděpodobně byla krví menstruační. Jako nejdůležitější pro dokazování činu se však ukázaly bankovky. U dvou z nich se přítomnost krve dala vyloučit, u dvou se nedala vyvrátit a u jedné byla krev znalcem prokázána. Nepodařilo se ale zjistit její jakost. Posudek byl čten před soudem, kde pomohl k prokázání viny Josefa Müllera.¹⁷⁷

Zajímavostí může být mírně odlišný postup Dr. Berky v rámci zmíněných dvou případů, pro které znalecké posudky vypracovával. Ačkoliv se samotné metody nelišily, u pozdějšího případu předměty, které nereagovaly na peroxid vodíku, dále nezkoumal a přímo zmínil, že skvrny na těchto předmětech nemohly pocházet od krve. Nový postup zkrátil čas nutný pro vypracování posudku.

Vyšetření na krev proběhlo ještě v již zmiňovaném případě vraždy Anastezie Leitnerové v zásadě stále identickými metodami a postupy. Zde byl výsledek zkoušky negativní.¹⁷⁸ Proč bylo zkoumání krevních stop v rámci sledovaných spisů využito pouze v těchto třech případech, je předmětem k diskuzi.

3.4 Využití kriminalistických postupů v praxi

3.4.1 Konfrontace

Konfrontace byla mezi sledovanými spisy mimořádně často využívaným kriminalistickým postupem. Pro ilustraci poslouží konfrontace mezi obviněným Aloisem Látalem a exekutorem Josefem Matulíkem v případě vraždy Cecilie Látalové a její půlroční dcery v Křelově. Látal hájil svou nezaměstnanost

¹⁷⁷KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 1262/20*.

¹⁷⁸KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*.

mimo jiné tím, že mu měl Matulík potvrdit obtížnost nalezení zaměstnání pro lidi postihnuté exekucemi, což ale exekutor popíral. Pro vyjasnění kontradikce si byli oba postaveni v oči, ani jeden však od své verze neustoupil.¹⁷⁹

Úkon ale často končil i úspěchem – vyjasněním rozporu mezi výpověďmi. U případu vraždy Marie Klosové v Německé Libině udával podezřelý Arnošt Tempich jako své alibi přítomnost v hostinci. Když ho ale četníci vedli ke konfrontaci se svědky, se kterými měl v hostinci být, doznal se, že jeho výpověď nebyla pravdivá.¹⁸⁰

Úkon ale mohl vyústit i ve fyzické napadení. V případě vraždy Jana Buchty v lese u Pivonína obviněný Josef Kovář obhajoval to, že byl nalezen v oblečení zavražděného tím, že je koupil od od cikána Becka. Ten se proti jeho výpovědi ohradil a když byl doveden ke konfrontaci s Kovářem, vrhnul se na něj. Když se dozorcí snažili Becka odtrhnout, kousl dozorce Švancarů do malíčku tak silně, že mu rána začala krváčet. Beck svou agresivitu vysvětloval rozhořčením z nepravdivé výpovědi Kováře.¹⁸¹

3.4.2 Rekognice

V rámci spisů se záznamy o poznávání předmětů nebo lidí objevují poměrně často. Zavádějící však může být to, že samotná rekognice probíhala v rámci konfrontace s obviněným, který tak mohl okamžitě na své poznání reagovat. V případě poznávání lidí šlo především o ujištění, že svědek opravdu popisuje dřívější interakci s daným člověkem.

Nedokonalost tohoto přístupu se projevila u vraždy hajného Lubricha ve spisu Tk 1929/28, kdy měla svědkyně poznat podezřelého pytláka Antonína Ohneisera, kterého viděla nedlouho po činu vycházet z lesa, kde k vraždě došlo. Ačkoliv byla výsledkem rekognice pozitivní identifikace na základě chůze, podle záznamu z rekognice se svědkyně jevila být přítomností po-

¹⁷⁹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 1392/34*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1934.

¹⁸⁰KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32*.

¹⁸¹KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 263/29*.

dezřelého rozrušena.¹⁸²

Často ale byla rekognice úspěšnější. Například u případu vraždy Františky Pečínkové jejím manželem Aloisem Pečínkou u Nových Zámků byly podstatné výpovědi hned několika svědků, kteří Pečínku s Pečínkovou v den vraždy viděli a při rekognici ho poznali. Rozporovali tak výpovědi obviněného, že s obětí ten den nebyl a staly se podstatnými pro objasnění vraždy.¹⁸³

Poznávání předmětů je napříč spisy rovněž časté. Svědci poznávali zbraně i další důkazní předměty, což v některých případech vedlo i k objasnění celého případu. Například u spisu loupežné vraždy v Lutotíně, byl uloupený sáček s desetikorunou zásadním důkazem pro usvědčení pachatele.¹⁸⁴

Ještě zajímavější je využití rekognice v rámci prověrky výpovědi Kristiana Ervína, který se doznal k loupežné vraždě školačky Josefy Pliskové v Raškově. Tomu četníci předložili pět různých starých peněženek, ze kterých obviněný bez rozpaků vybral tu, ze které peníze v obydlí Pliskové uloupil, rovněž správně určil místo v poličce, kde se peněženka nacházela. Tato rekognice je vůbec nejbližší současnému přístupu ze zkoumaného vzorku.¹⁸⁵

U případu vraždy Jana Buchty v lese u Pivonína byla rekognice pro usvědčení pachatele stěžejní. Ještě předtím, než byl Buchta jako oběť identifikován, četníci zaregistrovali, že Josef Kovář, který běžně chodil ve starém poničeném oblečení, nabyt v období, kdy byla vražda spáchána, oblečení nové. Vzhledem k tomu, že byl Buchta v lese nalezen bez oblečení, zatknulo četnictvo Kováře a začalo ho jako podezřelého vyšetřovat.¹⁸⁶

Kovář se hájil tím, že oblečení získal od jisté Urbáškové bydlící v ulici Československých legií. Žádná žena s tímto jménem však v ulici nebydlela a Kovář změnil svou verzi tak, že oblečení dostal od jistého Bocka. V rámci dalšího šetření četníci zjistili, že v přítomnosti Kováře vystupoval jen dny

¹⁸²KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1929/28*.

¹⁸³KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20*.

¹⁸⁴KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Vr 1262/20*.

¹⁸⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1032/29*.

¹⁸⁶KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 263/29*.

před vraždou další mladík.¹⁸⁷

Marie Václavková, která s Kovářem delší dobu před vraždou měla milostný poměr, nejdříve popsala oblečení, které na sobě onen druhý mladík měl, a poté toto oblečení při rekognici bezpečně poznala. Ačkoliv zavražděného samotného podle fotek nepoznala (obličej byl již ve stádiu značného rozkladu), dokázala jako onoho druhého mladíka bezpečně vyloučit Bocka.¹⁸⁸

K vypátrání identity pachatele posloužily boty zavražděného. Firma Josef Kudlička, která je vyrobila, udala, že takové boty kupoval čeledín rolníka Pytely v Kozlanech. Pytela udal, že šlo o Jana Buchtu a jeho boty v rámci rekognice zároveň poznali manželé Andersíkovi, u nichž Buchta jako čeledín sloužil. Postupně byly jako Buchtovy identifikovány i ostatní části oblečení nalezeného u Kováře.¹⁸⁹

Pro rozuzlení případu byly rekognice klíčové i nadále, Kovář totiž stále trval na vině Bocka. Soud několika svědkům, kteří mladíka v Kovářově přítomnosti viděli, nejdříve předložil oblečení nalezené u Kováře, poté Buchtovu fotografii a Bocka. Všichni tito svědci poznali oblečení jako oblečení onoho druhého mladíka a vyloučili, že oním mladíkem byl Bock. Rovněž většina Buchtu jako onoho mladíka identifikovala. Na základě těchto výpovědí byla Kovářova verze vyvrácena a byl za vraždu odsouzen.¹⁹⁰

3.4.3 Rekonstrukce

Ačkoliv o rekonstrukci více mluví až Košťák v knize z roku 1934, využívána byla už dříve.¹⁹¹ U případu již zmíněné vraždy Františky Galíkové u Německé Libiny byl Tempich po svém doznání doveden na místo, kde podrobně popsal, jak oběť vylákal, kudy ji dovedl ke koupališti, kde k vraždě došlo, a jak provedl samotný čin vraždy.¹⁹²

¹⁸⁷KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 263/29*.

¹⁸⁸Tamtéž.

¹⁸⁹Tamtéž.

¹⁹⁰Tamtéž.

¹⁹¹KOŠTÁK, *Učebnice pátrací taktiky*.

¹⁹²KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32*.

Údaje z takto provedené rekonstrukce pak pomohly najít některé do té doby nenalezené předměty, jako byl například šátek oběti. Takto provedené doznání, které odpovídá fyzickým důkazům, by značně omezilo Tempichovy možnosti, kdyby se přiznání rozhodl vzít zpět. Navíc by takto detailního popisu bez přítomnosti na místě Tempich pravděpodobně nedosáhl.¹⁹³

Nejde ale ani zdaleka o jediný spis, kde bylo rekonstrukce pro objasnění způsobu provedení činu využito. Kriminalistická metoda se objevuje i v řadě dalších spisů.

¹⁹³KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32*.

Obrázek 3.16: Fotografie z rekonstrukce vraždy Františky Galíkové.¹⁹⁴

¹⁹⁴KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32.*

3.4.4 Výslech

Přes komplexitu řady z výše zmíněných kriminalistických metod nejvíce k objasňování vražd přispíval výslech. V mnohých případech byl pachatel usvědčen pouze na základě svědeckých výpovědí. Často to byly právě tyto, které pachatele přesvědčily k přiznání.

Metodika výslechů odpovídala zásadám popsaným historickými prameny. Velký důraz byl kladen na prověření výpovědi podezřelého, kdy se vyšetřující orgány snažily o podložení veškerých skutečností, které podezřelý udal. A to nehledě na to, zda se dané zmiňované události přímo vztahovaly k samotnému činu.

3.5 Diskuze

Hlavním cílem práce bylo popsat kriminalistiku za první republiky tak, jak byla využívána v praxi, tím, že propojí teoretické poznatky čerpané z dobové literatury a reálné případy, při nichž byly takto popsané metody aplikovány. Kvalitativní výzkum měl být podpořen kvantitativní statistickou částí sledující vybrané proměnné u případů vražd.

Zároveň mě zajímalo, jak často byly jednotlivé metody v rámci vyšetřování využívány, jak se jednotlivé metody v rámci sledovaného období vyvíjely a jakou roli při objasňování tehdejší moderní kriminalistické metody hrály.

3.5.1 Statistická analýza

Ačkoliv je statistická část práce především deskriptivní, v několika případech jsem využil statistické metody. V rámci diskuze je nutné některé aspekty využití těchto metod zmínit; mají totiž silný vliv na interpretaci výsledků.

Z test pro dvě populační proporce byl v rámci práce využit dvakrát. Ani jednou nedosáhl sledovaný rozdíl v poměrech statistické významnosti. Neznamená to nutně, že v rámci olomouckého soudního obvodu nebyla oproti republikovému průměru vyšší míra vražd či podíl mužů jako pachatelů. Bohužel

je ale rozdíl v proporcích poměrně malý a samotný počet vražd vůči celkové populaci nízký. Definitivně by rozdíl prokázala nejspíš až souhrnná analýza míry kriminality napříč více trestnými činy.

Problematictější je sledování lineární korelace. Bezpochyby by bylo možné argumentovat tím, že by mezi počtem vražd a počtem nezaměstnaných mohl být jiný než lineární vztah. Nasvědčovala by tomu už téměř statisticky významná korelace po vyřazení let Velké hospodářské krize s vůbec nejvyššími počty nezaměstnaných. I kdyby byla navíc korelace sledována, nelze automaticky nezaměstnanosti přičítat kauzální efekt na počet vražd. Jak už ale bylo zmíněno i v textu u výsledků této analýzy, detailní sledování vztahu vražd a hospodářské situace není v rozsahu této práce.

Výsledky by tak měly být spíše orientační a sloužit jako jakýsi odrazový můstek pro další výzkum. Říkají, že hospodářská situace a míra vražd se sebou navzájem pravděpodobně souvisí: tuto korelaci ale nelze jednoduchým statistickým testem potvrdit.

3.5.2 Četnost využití kriminalistických metod

V rámci analýzy jednotlivých kriminalistických metod je patrné opakování stejných spisů napříč různými metodami, což by se při rovnoměrném rozdělení dít nemělo. Tento fakt ukazuje, že ve skutečnosti byly složitější kriminalistické metody využívány jen v hrstce případů.

Statistická část práce ukazuje, v jak velké množině spisů se v rámci analýzy pohybujeme a jak velká část z nich neobsahuje ani zmínku o některé z pokročilejších metod. Přitom nelze říct, že by k jejich aplikaci nebyl prostor – zmínek o nalezení vlasů nebo krevních stop je mnohem více, než případů, kdy byly tyto stopy znalecky zkoumány. Důvod, proč lze tento trend napříč daty sledovat, nelze jednoznačně určit, ale můžeme jej odhadovat.

Vysvětlení je pravděpodobně velmi jednoduché. Zvlášť metody využívající znalecké zkoumání nebyly levné a v případech, kdy vinu pachatele dostatečně prokazovaly už svědecké výpovědi a často i jeho doznání (zvlášť v případech vražd v rodině), by bylo vyhotovování znaleckého posudku již

nadbytečné a představovalo by zbytečný výdaj. Navíc by ani zkoumání krve či vlasů nepomohlo ke konkrétní identifikaci pachatele.

To stejné platí i pro zmíněný případ vraždy Františky Galíkové na koupališti u Německé Libiny, kdy nebyl vytvořen odlitek stopy boty. I zde se pravděpodobně vytvoření takového odlitku a jeho následné zkoumání jeví jako nadbytečné ve chvíli, kdy i ostatní důkazy byly k usvědčení Tempicha dostatečné.¹⁹⁵

To, že se ve zkoumaných spisech nachází pouze pokusy o využití daktyloskopických stop, není zvlášť překvapivé. Jak bylo zmíněno v kapitole 3.2.7, vraždy, které se odehrály uvnitř a pachatel se v těchto prostorách běžně nepohyboval, se ve zkoumaném vzorku nacházejí pouze tři, a právě u jedné z nich se objevuje první pokus o využití daktyloskopických stop pro usvědčení pachatele. Druhý takový pokus se objevil u spisu, který nevedl k odsouzení, a do statistické části tak nebyl zahrnut.

Mezitím konfrontace a rekognice byly hojně využívány napříč všemi spisy. Oproti ostatním zmiňovaným metodám jsou ale značně odlišné a především se jejich využití neodvíjí od přítomnosti určitých fyzických důkazů.

3.5.3 Vývoj kriminalistických metod v průběhu sledovaného období

Vzhledem k četnosti využití jednotlivých kriminalistických metod nelze s přesností vyvozovat závěry týkající se jejich vývoje v rámci sledovaného období. Například v případě kynologie či trasologie se sice případy, které se o metodách zmiňují, odehrály až ve druhé polovině sledovaného období. U obou metod ale analýza vychází pouze ze dvou přímých zmínek a trend by tak musel být potvrzen mnohem větším zkoumaným vzorkem.

Rozdíly mezi posudky v oblasti zbraní mohly být často spíše než časovým zařazením dány rozdílnými požadavky soudu či jinou osobou znalce. Stejně

¹⁹⁵KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI, *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32*.

tak je obtížné hledat trend u zkoumání vlasů či u písmostnalectví, když se napříč celým zkoumaným vzorkem každé z metod týká pouze jediný posudek.

O něco zřetelnější může být posun metody u zkoumání krevních stop. Oba posudky nalezené ve spisech vykonával Dr. Berka a tak je zřetelná změna postupu mezi dvěma danými případy. Podobný závěr lze vyvodit i z odlišností dvou blíže zkoumaných chemických posudků na prokázání jedu. Silný posun ve sledovaném období zaznamenala především kriminalistická fotografie a daktyloskopie, jak ostatně dokumentuje teoretické pokrytí metod v dřívějších kapitolách této práce.

3.5.4 Teorie kriminalistiky a kriminalistická praxe

Dle očekávání práce nijak nezpochybňuje dosavadní teoretické poznatky. Úroveň používaných kriminalistických metod odpovídá tomu, jak jsou popsány literaturou. Přesto práce přináší zjištění, které doplňují tyto teoretické poznatky o pohled na jejich skutečné využívání v praxi.

Například v rámci kriminalistické fotografie byla sbírka pachatelů vytvořena již v roce 1922. Přesto se první fotografie obviněného ve spise objevuje až v roce 1928. I po tomto roce ale nejsou výjimečné explicitní zmínky o tom, že pachatel fotografován nebyl. Obecně se úroveň fotografie na úroveň popsanou *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou* dostala až po zřízení pátrací stanice v Olomouci v roce 1928.¹⁹⁶

Podobně pomalejší byl nástup daktyloskopie. U ní došlo k prvnímu daktyloskopování obviněného v roce 1927 a první úspěšné ztotožnění na základě daktyloskopické evidence se datuje do roku 1929. I později ale lze najít explicitní zmínky o tom, že k sejmutí otisků prstů nedošlo.

Tato zpoždění jsou pravděpodobně způsobena geografickou vzdáleností Olomouce od Prahy; některé kriminalistické postupy se z hlavního města zkrátka rozšiřovaly do ostatních regionů postupně. Bez porovnání s obdo-

¹⁹⁶POVONDRA a PINKAS, *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*.

bnými výzkumy z jiných regionů ale nelze tento trend nějak prokázat. Výsledky výzkumu ukazují i na řadu dalších dílčích doplnění teoretického popisu kriminalistických metod. Hodnotný je také poznatek, že často jejich využití úspěšné nebylo.

3.5.5 Role moderních dobových kriminalistických metod při objasňování vražd

Jakou roli tehdejší moderní kriminalistické metody při samotném dokazování měly, nelze jednoduše zobecňovat. Můžeme říct, že se ve specifických případech tyto metody staly stěžejními důkazy a pokroky v oborech jako je fotografie či daktyloskopie přinesly i velké procesní zlepšení. Většina případů ale byla objasňována bez těchto moderních metod.

3.5.6 Limity výzkumu

Výzkum je limitován především tím, že zkoumá primárně vraždy, které vyústily v odsuzující rozsudek. Je možné, že bylo využito pokročilejších kriminalistických metod častěji právě u neobjasněných vražd, protože vyšetřovatelé neměli k usvědčení pachatele jiné důkazy. Proto ani nelze statisticky vyvozovat míru vražd ve sledované oblasti a vývoj jejich počtu napříč lety je nutné brát s odstupem (vyšší počet zaznamenaných vražd může být způsoben vyšší objasněností).

Rovněž analýza vynechává vrahy odsouzené jinými soudy. Není vyloučeno, že některé případy ze sledovaného soudního obvodu byly projednávány jinde. Důkazem může být i fakt, že vůbec nejznámější vrah regionu, Martin Lecián, byl hned za několik vražd odsouzen vojenským soudem a jeho případ se tak mezi analyzovanými spisy nenachází.¹⁹⁷

Nekriticky se nelze dívat ani na využitou metodiku procházení spisů. Absencí detailního pročtení každé strany každého ze zkoumaných spisů vzniká

¹⁹⁷Miloslav JEDLIČKA. *Nejslavnější mordy první republiky*. Praha: Daranus, 2011. ISBN: 978-80-87423-25-7.

prostor pro chyby. Některé důležité poznatky o využití metod tak mohly být zvoleným přístupem přehlédnuty. Limity metodiky se projevují především v rámci statistické části; řadu chybějících údajů by totiž pravděpodobně bylo možné ze spisů detailní analýzou vyčíst. Spisy jsem procházel nejdříve od roku 1925 do roku 1938 a pak od roku 1918 do roku 1924.

Rovněž je třeba zdůraznit, že výstupy kvalitativního výzkumu nelze zobecňovat. A ačkoliv kvantitativní výzkum zahrnuje všechny spisy z daného období, stále může být ovlivněn tím, že ne všechny spisy byly úplně vyloučeny ze skartace a proto obsahují pouze hlavní přelíčení. U těchto spisů pak chybí údaje pro statistickou analýzu. Na základě čeho byly spisy ze skartování vyloučeny, se mi nepodařilo zjistit. Mezi tím absence údaje z důvodu „přehlédnutí“ bude napříč všemi spisy rozdělena rovnoměrně a na reprezentativnost údajů by neměla mít vliv.

Velkým problémem statistické analýzy je spoléhání se na to, že spisy vražd nebyly skartovány. Lze předpokládat, že jako vůbec nejzávažnější zločiny byly ze skartace spíše vylučovány. Úplnost spisů je ale nutné v rámci dalšího výzkumu potvrdit na základě záznamů v dochovaných evidencích soudu. Skartování je nicméně nepravděpodobné vzhledem k tomu, že vypočtená míra vražd je v obvodě olomouckého krajského soudu vyšší než míra celorepubliková.¹⁹⁸

3.5.7 Doporučení pro další výzkum

Existuje řada témat, která by analýza stejných stejných spisových materiálů mohla otevřít. Zkoumán by mohl být průběh trestního řízení, profil pachatele vraždy, česko-německé vztahy, pohled na cikány a mnoho dalšího. I přímo u kriminalistické praxe lze najít další metody a postupy, které by mohly být analyzovány obdobně jako v této práci.

Navazující práce by se mohla vydat dvěma směry. Rozšíření analýzy na další trestné činy by umožnilo detailnější prostudování jednotlivých krimi-

¹⁹⁸Viz kapitola 3.2.

nalistických metod a jejich využití při šetření napříč spektrem zločinů. Provedení stejné analýzy na spisech dalších krajských soudů by pak umožnilo hodnotné porovnání napříč regiony. S větším vzorkem by pak bylo možné hlouběji prozkoumat socioekonomické aspekty vražd a vývoj jednotlivých kriminalistických metod.

Pro navazující výzkum je tato práce zvlášť hodnotná zmíněním konkrétních spisů, ve kterých byly metody využity. Tento popis je výrazně hodnotnější než inventární záznamy dostupné v v archivu a poskytuje startovací můstek pro širší analýzu jednotlivých metod. Výzkumníci totiž už budou vědět po kterých spisech při vypracovávání své analýzy sáhnout.

Prací, které by se konkrétně zajímaly o prvorepublikové spisy, není mnoho. Jde o velký historický pramen, který byl odbornou literaturou zdokumentován jen částečně. Věřím, že velký posun ve výzkumu přinese digitalizace spisů a jejich vyhodnocování za pomoci umělé inteligence. Inventáře s detailními anotacemi jednotlivých spisů by i v rámci této práce ušetřily mnoho času.

Závěr

Odborná práce si kladla za úkol proniknout do kriminalistické praxe v období první republiky, a to specificky na území Krajského soudu v Olomouci, prostřednictvím analýzy autentických archivních pramenů – soudních spisů z let 1918 až 1938.

Výzkumem bylo ověřeno, do jaké míry se teoretické poznatky o dobových kriminalistických metodách a postupech promítaly do reálného vyšetřování vražd, jakou roli sehrávaly v procesu dokazování před soudem a jaké limitace jejich využití ve sledovaném období provázely.

Klíčovým přínosem této práce je propojení teoretické roviny s praktickou aplikací kriminalistiky v daném historickém kontextu. Detailní analýza 61 případů vražd a pokusů o vraždu poskytla jedinečný vhled do vyšetřovacích metod tehdejšího četnictva a soudních orgánů a může posloužit i při výuce kriminalistů v současnosti. Tyto hodnotné dílčí výsledky nelze shrnout v několika větách.

Statistické zpracování dat obohatilo kvalitativní analýzu o kvantitativní rozměr, a umožnilo tak identifikovat charakteristické rysy vražd v olomouckém regionu v meziválečném období – od základních demografických profilů pachatelů a obětí, přes typologii činů, až po motivace a způsoby provedení.

Práce systematicky zmapovala využití (a často i limity využití) moderních kriminalistických metod první republiky. Zjištění ukazují, že ačkoliv byly metody jako kynologie, trasologie, daktyloskopie, balistika, písmoznalectví a zkoumání biologických stop teoreticky známy a postupně zaváděny, jejich praktické uplatnění ve vyšetřování olomouckých vražd bylo spíše sporadické

a záviselo na mnoha proměnných, především pak na ostatních dostupných důkazech.

Překvapivým zjištěním je, že i v době rozvíjejících se moderních technik, tradiční metody vyšetřování, zejména výslech a svědecké výpovědi, zůstávaly dominantním nástrojem pro objasňování vražd. Za řídkým užíváním moderních metod pravděpodobně stála cena provedení znaleckého posudku a často i dostatečnost tradičních důkazů pro usvědčení pachatele.

Výzkum rovněž odhalil postupné pronikání moderních metod do regionální praxe, s patrným zpožděním oproti centru v Praze. Dokumentace vývoje kriminalistické fotografie a daktyloskopie v olomouckých spisech přináší cenné poznatky o tempu a specifikách zavádění nových kriminalistických postupů v regionálním měřítku.

Tato práce si je vědoma limitů plynoucích z archivního charakteru pramenů a zvolené metodologie. Zaměření na spisy s odsuzujícím rozsudkem, potenciální neúplnost archivního fondu a metodická volba procházení spisů představují přirozená omezení pro generalizaci závěrů. Nicméně, i přes tyto limity výzkum přináší cenné a dosud chybějící poznatky o realitě kriminalistické práce v období první republiky a otevírá nové perspektivy pro další historicko-kriminologický výzkum.

Pro budoucí výzkum se nabízí rozšíření analýzy na další typy trestné činnosti a komparace s daty z jiných krajských soudů, což by umožnilo hlubší pochopení specifických regionálních rozdílů a celkového vývoje kriminalistiky v Československu. Zdokonalení metodologie, například detailnější kvantitativní analýza s využitím digitalizace a nástrojů umělé inteligence, by mohlo dále obohatit a zefektivnit zpracování rozsáhlého archivního materiálu.

Závěrem lze říci, že tato práce přispívá k komplexnějšímu a nuancovanějšímu obrazu o kriminalistice první republiky, překračuje rámec teoretických popisů a nahlíží do reálné praxe vyšetřování vražd, jak se odehrávalo v meziválečném Československu. Představuje tak hodnotný vklad do historického bádání o vývoji kriminalistických věd a jejich uplatnění v proměnách společnosti.

Bibliografie

Historické prameny

- KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Vr 2626/19*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1919.
- *Soudní spis sp. zn. Vr 509/20*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1920.
- *Soudní spis sp. zn. Vr 1262/20*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1920.
- *Soudní spis sp. zn. Vr 2975/20*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1920.
- *Soudní spis sp. zn. Vr 1460/21*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1921.
- *Soudní spis sp. zn. Vr 2856/23*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1923.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 804/26*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1926.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 2175/27*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1927.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 305/28*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1928.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 1929/28*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1928.

- KRAJSKÝ SOUD V OLOMOUCI. *Soudní spis sp. zn. Tk 263/29*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1929.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 1032/29*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1929.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 1099/31*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1931.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 1130/32*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1932.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 1374/32*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1932.
- *Soudní spis sp. zn. Tk 1392/34*. Krajský soud Olomouc I. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, 1934.

Primární literatura

- FITZGERALD, R. J., H. L. PRICE a T. VALENTINE. „Eyewitness Identification: Live, Photo, and Video Lineups“. *Psychol Public Policy Law* 24.3 (srpen 2018), s. 307–325. DOI: [10.1037/law0000164](https://doi.org/10.1037/law0000164).
- HERRNRITT, Vilém a Jaroslav KALLAB. *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující: platné v Čechách a v zemi Moravsko-slezské*. Druhé přeprac. a rozmnožené vyd. Komentované zákony Československé republiky. Praha: Československý Kompas, 1931.
- KALLAB, Jaroslav. *Dvě studie o významu kriminální statistiky pro reformu trestního práva. Příspěvek k nauce o methodách vědy trestní*. Praha: Vlastním nákladem, 1913.
- KOŠTÁK, Rudolf. *Učebnice pátrací taktiky*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1935.
- PINKAS, Oldřich a Josef ERHART. *Sbírka četnických předpisů, Svazek I*. Kroměříž: J. Gusek, 1923.

POVONDRA, Josef a Oldřich PINKAS. *Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*. Kroměříž: Nakladatelství J. Gusek, 1922.

SAUDEK, Robert. *Zločin v písmě*. Praha: Orbis, 1933.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA. *Deset let Československé republiky*. Praha: Státní tiskárna v Praze, 1928.

STÁTNÍ ÚŘAD STATISTICKÝ. *Scítání lidu v republice Československé ze dne 15. února 1921*. Československá statistika 1. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1921.

— *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1913-1918*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1923.

— *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919-1922*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1925.

— *Trestní statistika z republiky Československé v letech 1923-1927*. Československá statistika 1. Praha: Státní úřad statistický, 1931.

— *Trestní statistika republiky Československé za léta 1928-1931*. Československá statistika. Praha: Státní úřad statistický - v komisi knihkupectví Bursík & Kohout v Praze, 1937.

Sekundární literatura

ADAMOVÁ, Karolina. *Dějiny českého soudnictví od počátků české státnosti do roku 1938*. Praha: LexisNexis CZ, 2005. ISBN: 80-86920-07-0.

DLOUHÝ, Michal. *Století četnické kriminalistiky: historie kriminalistiky u četnictva na území České republiky*. 2. vydání. Cheb: Svět křídel, 2022. ISBN: 978-80-7573-103-6.

JEDLIČKA, Miloslav. *Nejslavnější mordy první republiky*. Praha: Daranus, 2011. ISBN: 978-80-87423-25-7.

- KALISTOVA, J., H. ŘIHÁKOVÁ, K. TAUŠ a A. ROUBIC. *Krajský soud v Olomouci I - Katalog trestních spisů, sign. Vr a Tk z let 1918 - 1938, sv. 1. (1918-1932)*. Archivní strojipisná pomůcka. Olomouc, 1965.
- MACEK, Pavel a Antonín FILÁK. *Základy teorie policejné bezpečnostní činnosti*. Praha: Police History, 2004. ISBN: 80-86477-21-5.
- MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3. přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN: 80-7201-433-1.
- PRŮCHA, Václav. *Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918-1992: období 1918-1945*. Brno: Doplněk, 2004. ISBN: 807239147X.
- RÁKOSNÍK, Jakub. *Odvrácená tvář meziválečné prosperity: nezaměstnanost v Československu v letech 1918-1938*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN: 978-80-246-1429-8.
- RULC, Jiří, Juraj ŠTAUDIGER a Peter NEVOLNÝ. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. CanisTR, 2014. ISBN: 978-80-904210-8-0.
- SCHELLE, Karel. *Vznik Československé republiky 1918*. Ostrava: Key Publishing, 2008. ISBN: 978-80-7418-000-2.
- STRAUS, Jiří a kolektiv. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*. Praha: Police History, 2003. ISBN: 80-86477-18-5.

Legislativa

- ČESKO. *Zákon č. 141/1961 Sb. Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)*. Sbírka zákonů.
- ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 11/1918 Sb. o zřízení samostatného státu československého*. Sbírka zákonů a nařízení.
- *Zákon č. 216/1919 Sb. o nejvyšším soudě*. Sbírka zákonů a nařízení.
- *Zákon č. 278/1919 Sb. o sestavování seznamů porotců*. Sbírka zákonů a nařízení.

ČESKOSLOVENSKO. *Zákon č. 230/1922 Sb. o sborech stráže bezpečnosti.*

Sbírka zákonů a nařízení.

— *Zákon č. 91/1934 Sb. o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech.*

Sbírka zákonů a nařízení.

— *Nařízení vlády republiky Československé 198/1922 Sb. o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky.* Sbírka zákonů a nařízení.

— *Výnos ministerstva vnitra č. 9668/13, Instrukce pro daktyloskopickou službu četnictva.* 17. března 1922.

— *Výnos ministerstva vnitra č. 73.481/13.* 15. listopadu 1927.

— *Výnos ministerstva vnitra č. 89.430/13.* 28. prosince 1932.

RAKOUSKO-UHERSKÁ MONARCHIE. *Zákon 117/1852 Ř. z. o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927.*

— *Zákon 119/1873 Ř. z. jímž se zavádí nový řád soudu trestního.*

Seznam obrázků

3.1	Časová osa vražd	52
3.2	Vztah mezi počtem nezaměstnaných a počtem vražd mezi lety 1921 a 1937	53
3.3	Vztah mezi počtem nezaměstnaných a počtem vražd mezi lety 1921 a 1931	54
3.4	Histogram rozdělení věku pachatele	55
3.5	Histogram rozdělení věku oběti	57
3.6	Vztah mezi věkem oběti a věkem pachatele	59
3.7	Časová osa vražd podle motivů	62
3.8	Nejstarší fotografie ve sledovaném vzorku spisů	66
3.9	Místo vraždy Františky Pečínkové	67
3.10	Dvojdílné fotografie Františka Zbořila a Františka Hrnčíře . . .	68
3.11	Ostatky Františka Horáka	69
3.12	Náčrtek místa vraždy Františky Pečínkové	73
3.13	Zkušební diktát Pečínkové s vyznačenými specifickými znaky .	74
3.14	Pohlednice od Antonína Pečínky s vyznačenými specifickými znaky	75
3.15	Text znaleckého posudku vlasů nalezených v rámci šetření vraždy Anastazie Leitnerové	77
3.16	Fotografie z rekonstrukce vraždy Františky Galíkové	84

Seznam tabulek

1.1	Četnické orgány v českých zemích	22
1.2	Výměry trestů za vraždu	27
1.3	Statistika vražd a pokusů o vraždu mezi lety 1919 a 1931 . . .	30
1.4	Počet obyvatel v obvodě Krajského soudu v Olomouci podle národnosti	32
3.1	Počet spisů podle druhu a důvodu vyřazení	49
3.2	Povolání pachatele	56
3.3	Povolání oběti	58
3.4	Vztah mezi pohlavím oběti a pachatele	59
3.5	Místa činu vraždy	60
3.6	Způsoby provedení vraždy	61
3.7	Počet znaleckých posudků	63